

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки**

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2019:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

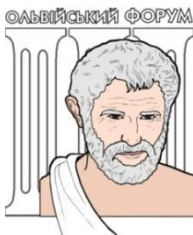
XIII Міжнародна наукова конференція

ПРОГРАМА та ТЕЗИ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»**

5 червня 2019 р., м. Миколаїв

**Миколаїв
2019**

Ольвійський форум – 2019 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XIII міжнар. наук. конф. м. Миколаїв : програма та тези : міжнар. наук.-практ. конф. 5 червня 2019 р., «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України» / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. – 104 с.

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

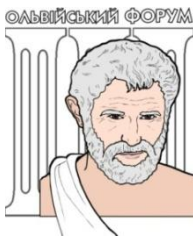
ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2019:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі

XIII Міжнародна наукова конференція

ПРОГРАМА

Міжнародної науково-практичної конференції
«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»

5 червня 2019 р., м. Миколаїв

Миколаїв
2019

*Міжнародна науково-практична
конференція молодих учених*

**«Залучення патріотично активної молоді
до розвитку громадянського суспільства як
чинник соціальної безпеки України»**

5 червня 2019 року, м. Миколаїв, Україна

Організатори конференції:

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

*International scientific and practical conference
of young scientists*

**«Engagement of patriotic active youth
for the development of civil society
as a factor of social security of Ukraine»**

June 5, 2019, Mykolaiv, Ukraine

Organizers of the Conference:

Ministry of Education and Science of Ukraine

National Academy of Sciences of Ukraine

Petro Mohyla Black Sea National University

Department of social work, management and pedagogy

ПРОГРАМА

5 червня 2019 р., м. Миколаїв, Україна

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, Вчена рада

9:30–10:00 Реєстрація	
10:00–10:30	Відкриття. Вступне слово. – Леонід Клименко, ректор Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. – Володимир Беглиця, проректор Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. – Володимир Ємельянов, директор Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. – Юліна Палагнюк, професор Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.
10:30–12:00	Робота секції «Соціально-педагогічні особливості формування громадянської активності молоді»
12:00–12:30 Перерва	
12:30–14:30	Робота секції «Політична активність молоді як чинник соціальної безпеки держави»
14:30–15:00 Перерва	
15:00–15:30	Прийняття резолюції конференції

Робочі мови: українська, англійська.

PROGRAM

June 5, 2019, Mykolaiv, Ukraine

Petro Mohyla Black Sea National University,
10, 68-Desantnykiv Street, Mykolaiv, room 5–107

9:00–10:00 Registration	
10:00–10:30	Opening. Introduction speech by – Leonid Klymenko, Rector, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. – Volodymyr Behlytsa, Vice-Rector, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. – Volodymyr Yemelianov, Head of the ISM Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. – Yuliana Palagnyuk, professor in Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.
10:30–12:00	1st Plenary Session
12:00–12:30 Coffee-break	
12:30–14:30	2nd Plenary Session
14:30–15:00 Coffee-break	
15:00–15:30	Adoption of the conference resolution

Working languages: Ukrainian, English.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Палагнюк Ю. В. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Заступники голови:

Сургова С. Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, ЧНУ імені Петра Могили.

Сай Д. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили.

Члени оргкомітету:

Андрєєв В. І. – начальник наукового відділу, ЧНУ ім. Петра Могили, кандидат технічних наук, доцент.

Костєва Т. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили.

Файчук О. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили.

Соловйова А. С. – кандидат політичних наук, доцент б. в. з. кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили.

Лушагіна Т. В. – кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили.

Шкірчак С. І. – викладач кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили.

Відповідальний секретар оргкомітету:

Акімова Т. Ю. – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Ініціатор проведення:

Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Регламент виступів:

доповіді – 10 хв.;

інформація – 7 хв.;

відповіді на запитання – 3–5 хв.;

участь у обговоренні та диспуті – 3–5 хв.

СЕКЦІЯ.

Соціально-педагогічні особливості формування громадянської активності молоді

Модератор: **Палагнюк Юліана**, д-р наук з держ. упр., доцент завідувач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

ВИСТУПИ:

Файчук О. Л., канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління та педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Svitlana Lizakowska, dr, wykładowca, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte (Gdynia, Polska).

Волонтерство як форма громадянської активності молоді.

Цветков М., соц. працівник і психотерапевт регіонального центру терапії попередження насильства в сім'ях у м. Беер Шева (Ізраїль).

Громадянська активність як запорука подолання та запобігання сімейному насильству в Ізраїлі.

Біла О. О., д-р пед. наук, професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти, ІДГУ (м. Ізмаїл, Україна),

Рошкан Р. С., магістрант педагогічного факультету, ІДГУ (м. Ізмаїл, Україна).

Етнотолерантне виховання сучасних молодших школярів (проектний підхід).

Архіпова А. Є., директор Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 31 (м. Миколаїв, Україна).

Демократизація управлінського аспекту в ЗСО як чинник формування громадянської активності учнівської молоді.

Зарванський Ю. А., в. о. директора Зеленоярського ЗЗСО (Миколаївська область, Україна).

Волонтерська діяльність молоді як чинник її соціальної активності.

Сургова С. Ю., канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Громадянська активність студентської молоді як основа формування громадянського суспільства.

Малиновська Н. Л., канд. іст. наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Розвиток громадянської активності молоді через освітній процес.

Волчо В. М., заступник директора з виховної роботи МЗОШ I–III ступенів № 16 (м. Миколаїв, Україна).

Розвиток патріотичної активності учнівської молоді (на прикладі Миколаївської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 16).

Чубук Р. В., канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціальні зміни в молодіжному середовищі.

Шкріб В. О., вчитель української мови та літератури, МЗОШ № 31 (м. Миколаїв, Україна).

Формування громадянської активності учнів засобами волонтерської діяльності.

Попова Т. С., доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Національна рада дітей та молоді як інструмент сприяння розбудові громадянського суспільства в Україні.

Сай Д. В., канд. пед. наук, кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Етичні особливості використання соціальних мереж соціальними працівниками.

Костєва Т. Б., канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління та педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Розвиток соціально активної, патріотичної молоді як громадянське самовизначення європейської особистості.

Комарова Н. В., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Вплив активної молоді на політику підтримки душевнохворих в суспільстві Ізраїлю.

Медведєва А. В., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціальна робота з неповнолітніми правопорушниками як необхідна умова розвитку громадянського суспільства.

Січинська І. М., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Особливості виховання громадянської активності студентської молоді.

Гордієнко К., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Патріотично активна молодь як рушійна сила соціального розвитку України.

Мурза Ю. А., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Роль сім'ї у формуванні громадянської активності молоді.

Бризгун Д. І., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціальна адаптація засуджених жінок як чинник соціальної безпеки.

Ромашевський О. А., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Громадянська активність студентської молоді як елемент корпоративної культури ЗВО.

Федчишина Ю. В., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Залучення молоді з особливими потребами до розвитку громадянського суспільства.

Зайцева О. О., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Гра як засіб зниження агресивності у важковиховуваних молодших підлітків.

Пілієва В. Р., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціально-психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб до умов регіонального ринку праці як фактор соціальної безпеки.

Біла Ю. С., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Меценатство як прояв громадської активності в сучасному українському суспільстві.

Сивасва М., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Комунікативна культура студентської молоді як потреба сучасного європейського суспільства.

Дорошенко О. В., аспірант кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціальна активність студентів як основа громадянського суспільства.

Скорик Я. В., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Профілактика соціального сирітства як чинник соціальної безпеки України.

Партенадзе О. В., в. о. старшого викладача Центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Подолання дезадаптації студентів.

СЕКЦІЯ

Політична активність молоді як чинник соціальної безпеки держави

Модератор: **Лушагіна Тетяна Вікторівна**, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

ВИСТУПИ:

Нонік В. В., проректор з науково-педагогічної роботи, юридичних та соціальних питань, Житомирський державний технологічний університет (м. Житомир, Україна).

Актуалізація формування антикорупційної суспільної свідомості.

Палагнюк Ю. В., д-р наук з держ. упр., професор, завідувач кафедри соціальної роботи і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Роль платформи громадянського суспільства для політичної активності молоді в умовах імплементації угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ярошенко В. М., канд. політ. наук, доцент кафедри соціальної роботи, МНАУ ім. В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв, Україна).

Роль студентського самоврядування у становленні інституту демократичної громадянськості в Україні.

Соловійова А. С., канд. політ. наук, доцент б. в. з. кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Можливості активізації громадянського суспільства в контексті зміцнення соціальної безпеки держави.

Лушагіна Т. В., канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Петрова Т. М., магістрант державного управління та адміністрування, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Сучасні виклики та загрози інформаційній безпеці України.

Орленко М. В., канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Соціально-політична активність молоді в період сучасних трансформацій в Україні.

Шкірчак С. І., викладач кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Політична участь молоді в сучасній Україні: між готовністю до революції та пасивністю на виборах.

Конопляник Д. О., аспірант кафедри політичних наук, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Діяльність політичних партій у сфері залучення молоді до політики за допомогою соціальної мережі «Facebook».

Радзіховська О. А., студентка біологічного факультету, ДНУ ім. Василя Стуса (м. Вінниця, Україна).

Залучення осіб зі статусом ВПО до системи державного та громадського управління.

Журавські С. М., магістрант спеціальності «Соціальна робота», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Молодь як специфічний суб'єкт регіональної політики.

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2019:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі

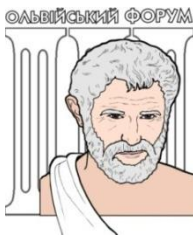
ХІІІ Міжнародна наукова конференція

ТЕЗИ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»**

5 червня 2019 р., м. Миколаїв

Миколаїв
2019

СЕКЦІЯ

Соціально-педагогічні особливості формування громадянської активності молоді

УДК 377.015.311:364-322

Файчук О. Л.,
канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи,
управління та педагогіки
ЧНУ ім. Петра Могили м. Миколаїв, Україна
Svitlana Lizakowska,
dr, wykładowca,
Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte (Gdynia, Polska)

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ФОРМА ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується становленням громадянського суспільства, що супроводжується рядом ускладнень. Саме волонтерство, як форма активності громадян є потужним ресурсом соціально-політичних, демократичних перетворень. Особливої актуальності волонтерство набуває в руслі розгляду його можливостей соціально-економічного розвитку молоді.

Сьогодні волонтерство виконує ряд важливих функцій, серед яких можна виокремити:

- Участь у формуванні та розвитку громадянського суспільства;
- Збереження та передача соціальних цінностей та ідеалів;
- Соціалізація особистості, яка займається волонтерською діяльністю;
- Створення потужного соціального капіталу на основі інтеграції громадян;
- Об'єднання зусиль населення навколо вирішення нагальних проблем;
- Розробка та втілення різноманітних соціальних інновацій;
- Підтримка незахищених верств населення;
- Можливість самовираження особистості на основі активної участі в житті суспільства тощо.

Таким чином, волонтерство, з одного боку надає додаткові ресурси для допомоги у вирішенні нагальних соціальних проблем, а з іншого –

є особливою формою соціалізації особистості, залучення її до громадянської активності.

Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», волонтерство – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Основними напрямками здійснення волонтерської діяльності в Україні є: надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, що потребують соціальної реабілітації; здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги; проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання; сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів тощо.

Участь молодих людей різних формах волонтерської діяльності свідчить про їх активну громадянську позицію, ступінь соціальної зрілості особистості. Основними складовими громадянської активності є: інтерес до суспільної і громадської роботи, організаторські здібності, ініціативність, вимогливість до себе, відповідальність за виконання громадських доручень, готовність допомагати іншим, бути корисним для оточуючих. Громадянська активність, в першу чергу, ґрунтується на громадянських почуттях: патріотизмі, відповідальності, небайдужості до майбутнього – не тільки свого, а і всієї країни.

Громадська активність заснована на свідомому бажанні людини брати участь у суспільному житті. Громадська активність особистості розглядається як прояв діяльної природи людини та уособлює собою ініціативний вплив особистості на оточуюче середовище, на інших людей і на саму себе. Основними сферами реалізації громадянської позиції сьогодні прийнято вважати: суспільно-політичну, політичну та соціальну сфери.

Проте, на сьогодні, лише відбувається становлення активної громадянської позиції молоді і залучення до різних форм волонтерства, що зумовлено низкою факторів: усвідомлення себе необхідною частиною держави, наявність позитивного досвіду участі у громадському житті, бажання брати участь у житті суспільства, рівень емпатії особистості, ефективність діяльності різних соціальних інститутів, загальна громадянська культура населення.

Отже, волонтерство є однією із найпоширеніших форм громадянської активності сучасної молоді. Остання ж відображає рівень громадянської культури суспільства в цілому. В той же час рівень індивідуальної громадської активності визначає рівень розвитку суспільної громадської активності. Це взаємопов'язані явища, де особистість проявляючи громадську активність підвищує її суспільний рівень, що в свою чергу зумовлює прояви громадської активності інших людей. Громадська активність заснована на свідомому бажанні людини брати участь у суспільному житті, брати відповідальність за зміни в ньому, ініціювати суспільні перетворення.

УДК 364.63/.64:[322.2:316.325] (569.4)(043.2)

Цветков М.,

соц. працівник і психотерапевт регіонального центру терапії
і попередження насильства в сім'ях у м. Беер Шева, Ізраїль

ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ПОДОЛАННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ СІМЕЙНОМУ НАСИЛЬСТВУ В ІЗРАЇЛІ

В останні десятиріччя із розвитком суспільної свідомості і гуманістичних поглядів на людські взаємовідносини насильство в сім'ї усвідомлюється як серйозна соціальна проблема, що спричиняє безліч інших як індивідуальних, так і суспільних негараздів. Було сформовано розуміння того, що необхідно не лише карати винуватців, але й реабілітувати і супроводжувати жертву насильства. Крім того необхідна робота з особою, що спричинила насильство з метою запобігання повторення ситуації.

Насильство в сім'ї є актуальною проблемою сьогодення і для Ізраїлю, де інститут соціального забезпечення є одним з найрозвиненіших у світі. Не дивлячись на те, що Ізраїль став однією з перших країн, де було прийнято закон про заборону застосування фізичного насильства до жінки, нажаль, необхідно констатувати, що сім'я як осередок суспільства, без підтримки держави та її інституцій, не завжди спроможна виконувати свої головні функції, зокрема щодо забезпечення належного добробуту та виховання дітей.

Цьому сприяє декілька специфічних факторів. Наприклад, правовому суспільству Ізраїлю сусідствують чималі ісламістська іудейська спільноти, що підкоряються в плані сімейного побуту лише власним релігійним установам. За словами голови парламентської комісії з підтримки статусу жінки Алізи Лаві, що стосується арабського сектору, а також спільнот

фалашів і фалашмура – ефіопських євреїв, – у цих шарах суспільства жінка, особливо молода, в разі найменшої неслухняності може бути піддана жорстокому насильству з боку старших членів родини. Немало в цьому відношенні проблем і серед емігрантів з країн СНД.

Згідно з дослідженням, що були проведені на попередні Міжнародного дня боротьби проти насильства над жінками, в Ізраїлі біля 200 тисяч жінок і 500 тисяч дітей страждають від насильства в сім'ї. Щорічно поліція розпочинає у середньому 50 справ за такими злочинами. Так у 2018 році внаслідок домашнього насилля загинули 24 жінки, двом з яких було 16 і 13 років. При цьому поліція і інспектори соціальної служби фіксують не лише фізичне насилля, але й так зване «сіре» насилля, під яке підпадають емоційні знущання, а також економічний терор, коли жінка, рідше чоловік, позбавляються можливості брати участь у плануванні сімейного бюджету та користуванні ним.

Приклад Ізраїлю представляється цікавим з обох боків: по-перше, як держава, що позиціонує себе як державу загального добробуту і приймає прогресивних і ефективних заходів по боротьбі з сімейним насильством на рівні держави, а по-друге: як країна, що має дуже сильні релігійні течії і, відповідно, спільноти, що живуть за своїми власними правилами, і на рівні самих їхніх членів сприймає ситуацію насильства в сім'ї нормальною.

Показовим також є те, що населення країни займає активну громадянську позицію стосовно пригнічення жінок. В останні десятиріччя ми можемо спостерігати широкий суспільний резонанс, спричинений проблемами гендерного насильства. Вона викликає широкий відгук населення, навіть серед представників консервативних релігійних спільнот, особливо молоді. Так у Тель-Авіві 25 листопада 2018 року пройшов мітинг, а 4 грудня – акція протесту проти сімейного насильства в країні. У протестах брали участь біля 30 тисяч осіб. Організатори протесту ставлять перед собою декілька завдань: окрім привертання уваги вони домагаються фінансування проєктів по боротьбі з насильством над жінками.

Така громадська активність закономірно просуває впровадження державних заходів щодо боротьби та профілактики насильства в сім'ях. Важливим кроком до подолання цього соціального явища стало утворення терапевтичних центрів з боротьби та подолання насильства в сім'ях у містах країни.

У роботі такого центру існує певний протокол соціально-психологічного супроводу жінок, що постраждали від насильства в сім'ї. Працівники центру, що мають відповідну кваліфікацію, займаються соціально-психологічним супроводом і проведенням терапії для клієнтів, що звернулися за допомогою.

При тому, що безпосередньо супроводом і терапією займаються виключно кваліфіковані досвідчені спеціалісти, центр активно спів-

працює з волонтерами і громадськими організаціями, залучаючи активістів до допомоги постраждалим.

У регіональному центрі терапії та попередження насильства в сім'ях у Беер Шеві ми, перш за все, намагаємось встановити відносини довіри з клієнтом, сформувані відкритий і захищений простір, де жінка буде відчувати безпеку, турботу і зможе відверто висловитися, описуючи свою життєву ситуацію, думки та почуття.

Одним з найважливіших умов супроводу є діагностика рівня небезпеки. Щойно соціальний працівник терапевтичного центру робить висновок, що жінці загрожує небезпека, він припиняє бесіду і переходить до діагностики за допомогою спеціального опитувальника рівня небезпеки, за результатами якого робляться висновки про рівень загрози. Працівник попереджує жінку про можливі наслідки і її особисту відповідальність за рішення, чи залишитись у сім'ї, чи прийняти допомогу. Далі розробляється план виходу з ситуації сімейного насильства, що містить надання термінової матеріальної допомоги для винайму житла, притулку для жінок і їхніх дітей, звертання до поліції, суду, надання безкоштовної юридичної допомоги, устрій дітей до садків і шкіл, тощо.

Таким чином, соціальна політика і громадська активність, спрямовані на рішення однієї проблеми, є взаємодіючим ефективним механізмом, що зумовлює постійний рух до вирішення цього складного суспільного питання. На наш погляд, досвід Ізраїлю може бути одним із зразків ефективного устрою системи боротьби з проблемою домашнього насильства і перспективним предметом для подальшого детального вивчення і наслідування.

УДК: 378.013

Біла О. О.,

д-р пед. наук, професор кафедри загальної педагогіки,
дошкільної, початкової та спеціальної освіти,

ІДГУ (м. Ізмаїл),

Рошкан Р. С.,

магістрант педагогічного факультету,

ІДГУ (м. Ізмаїл)

ЕТНОТОЛЕРАНТНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ (ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД)

Становлення гуманної людини світу у системі міжетнічних відносин є одним із найважливіших завдань громадянського виховання

сучасної учнівської молоді. Значна роль у реалізації цього завдання належить сучасним закладам початкової освіти.

Формування прших уявлень учнів молодшого шкільного віку про своєрідність і багатобічність спілкування людей у дусі гуманізму бере початок у родині. У різні часи феномен «етнічної толерантності» як терпимість, щирість і довіра у людській спільноті поступово набував прогресивні відтінки – від протирічно-негативного до гуманного ставлення до ближнього. Саме в сучасних умовах євроінтеграції та глобалізації освітнього простору шлях до цивілізованого співіснування світових шкільних спільнот – це шлях гармонії і миру.

У наукових працях Л.І. Семіної поняття «толєрантність» визнається як людська риса поведінки, що віддзеркалюється у мистецтві життя в світі різних людей та їхніх ідей, здатності відстоювати особисті права та свободи й при цьому не порушувати права та свободи інших. Водночас, змістовий контекст презентованого поняття вбачається не в поблажливому ставленні до будь-кого, а в прояві активної життєвої позиції людини протягом усього її життя. Системоутворювальним аспектом у процесі виховання толєрантної особистості виступає збагачення міжкультурної комунікації між учнями. Ідеться про міжособистісне спілкування дітей як представників різних культур, їхнє міжкультурне взаємозбагачення. Як підкреслює А. Г. Асмолов, етнотолєрантну людину відрізняє «культура гідності, схильність до самовираження особистості та можливість позбутися стану боязкості з приводу невірної відповіді». До основних показників міжетнічної толєрантності автор відносить позитивну етнічну самоідентифікацію, позитивні настанови на міжетнічне спілкування, задоволеність процесом міжетнічної взаємодії в школі. Становлення етнотолєрантної особистості в умовах закладів початкової освіти відбувається саме через діалог різних культур. Ідеться про дотримання принципу гуманізації навчання учнів. Значна увага в цьому сенсі надається збагаченню змісту навчальних програм початкової школи з акцентом на полікультурний контекст і проектну діяльність учнів.

Як наголошує О. О. Біла, становлення міжетнічної толєрантності молодших школярів – це саме той аспект громадянського виховання учнів, який найбільш успішно втілюється в умовах групового створення соціокультурних проектів. Особливе місце в системі проектних технологій займають ідеологія (як поєднання соціального, духовно-ціннісного, педагогічного проектування), соціально-культурне проектування, що включає екологічний, культурний, ціннісний (аксіологічний) контексти. Взявши за основу той або той сегмент культури (художньої, історичної, соціально-психологічної, духовно-моральної, екологічної, політичної, фізичної, професійної), презентуємо автор презентувала різні типи соціо-культурних проектів, зокрема: *соціальні*

проекти історико-культурної спрямованості (здійснюються у формі суспільного об'єднання з метою вирішення низки соціокультурних проблем (відродження та розвиток культурно-історичного місця існування, цінностей і традицій, відновлення історичної спадкоємності духовно-етичних ідеалів); *проекти, орієнтовані на проблеми й інтереси конкретної етнічної групи* (залежно від ідеї проекту, його аудиторію можуть скласти представники різних етнічних груп, які мають специфічні соціокультурні проблеми); *оздоровчі проекти* (програми), що здійснюються на базі культурно-дозвіллевих установ; *соціально-педагогічні проекти*, зорієнтовані на етичне вдосконалення особистості; *проекти (програми) у сфері професійної культури* (освітньо-профорієнтаційні, соціально-реабілітувальні, професійно-адаптувальні, професійно-компенсувальні).

Презентуємо орієнтовний зміст експериментальної програми «Виховання толерантних молодших школярів у загальноосвітній школі», що була розроблена нами з урахуванням методичних рекомендацій П. С. Степанова. Зокрема, для учнів 1–4 класів сучасної початкової школи вважаємо за доцільне організувати проектну діяльність, що ґрунтується на залученні дітей до різноманітних видів колективно-творчих справ. Ідеться про введення у виховну роботу з молодшими школярами наступних модулів: «Ознайомлення дітей з принципами поваги до всіх без винятку людей», «Я – унікальна особистість, а тому поважаю погляди різних людей», «Наше різноманіття у взаємодоповненні один одного», «Ми – команда».

Отже, упровадження розроблених нами модулів програми на наступному етапі експериментальної роботи у початковій школі дозволять позитивно вплинути на процес виховання терпимості в учнів, їх шкільну адаптацію та соціалізацію.

УДК: [37.035-052:172]:321.7](043.2)

Архіпова А. Є.,
директор Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 31,
м. Миколаїв, Україна

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АСПЕКТУ В ЗСО ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Україна переживає складний період своєї історії, має нагальну потребу реформувати практично всі сфери суспільного життя, зокрема у

сфері освіти. Адже освіта – важливий чинник суспільного розвитку та утвердження демократії.

Школа – це своєрідна модель суспільства, яка допомагає учням зрозуміти сучасний світ, налагодити і зміцнити зв'язки з місцевою громадою, суспільством загалом, міжнародною спільнотою. Школа має підтримувати незалежне мислення та оцінки, сприяти участі в суспільному житті, навчає солідарності, відповідальності за себе й інших, допомагає зрозуміти значення демократичних інститутів та процедур, пояснює правила співпраці та участі в соціумі. Врешті, школа допомагає учням повірити в свій потенціал, а також вчить його реалізовувати.

Демократичний процес управління школою передбачає залучення всіх учасників освітнього процесу, зокрема представників шкільної адміністрації, вчителів, батьків та учнів. Кожен з них може і має впливати на рішення стосовно функціонування школи як інституції.

Традиційною в українському суспільстві є думка про те, що управління мають здійснювати ті, кого обрали виконувати управлінські функції. Весь тягар відповідальності лягає на плечі директорів. Участь батьків обмежується покриттям витрат, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням. Учні в цьому процесі не є активними особами, що формує у них споживацьке ставлення до всього у школі, не виховує відповідальності за стан шкільного середовища. У них не має можливості реально впливати на те, який вигляд має школа і що відбувається в ній.

Зарубіжні науковці наголошують на необхідності дотримання певних умов для ефективного самоврядування. Так, недопущення окремих учнів до обговорення та прийняття рішень на шкільних зборах, скасування дорослими прийнятого учнями рішення або ігнорування його виконання може істотно похитнути реноме шкільного самоврядування, поставити під сумнів доцільність його існування та знизити рівень демократії в школі.

Спільнота Миколаївської ЗОШ № 31, долучившись до проекту «Демократична школа», стала вдалим зразком демократичного співуправління школою з прозорим процесом прийняття управлінських рішень за участі колективу вчителів та батьківських комітетів. Показниками демократичних змін стали розроблені процедури прийняття рішень, які стосуються функціонування школи, вирішення конфліктів та запобігання їм, відкрита і доступна інформація про внутрішнє функціонування школи та зовнішні впливи, наявність антидискримінаційної політики й інструкції щодо дій у разі приниження людської гідності.

Ознакою демократизації управління школою є органи учнівського самоврядування. Так, учні та вчителі ЗОШ № 31 під час «Конференції

партнерства» встановили спільні правила, які відображають інтереси обох сторін. У дітей формується відчуття відповідальності за рішення, які приймають саме вони, діти загалом вчать приймати рішення, які безпосередньо їх стосуються. Наприклад, під час заходу «Кава з директором» органи учнівського врядування спільно з адміністрацією вирішують організаційні питання шкільних проєктів та заходів, питання тижня вільної форми, день відкритих дверей, організації благодійного ярмарку і питання того, як розподілити виручені кошти.

Для організації означеної діяльності потрібно реалізувати низку конкретних завдань, а саме:

- надати учням реальну можливість разом із педагогами брати участь у прогнозуванні, організації, виконанні та аналізі освітнього процесу;
- формувати у школярів потребу і готовність удосконалювати свою особистість, створювати умови для розвитку здібностей і враховувати інтереси членів учнівського колективу, збагачувати духовний світ, розвивати самостійне мислення та самосвідомість;
- виховувати позитивне ставлення до загальнолюдських цінностей, норм колективного життя, законів держави, розвивати громадянську й соціальну відповідальність за самого себе, свою сім'ю, оточуючих людей, суспільство і державу;
- формувати вміння самостійно знайти корисну справу для суспільства, держави.

Особливо вагомим в організації дієвого учнівського самоврядування є акцент на позицію дітей як молодих громадян, які мають не лише знайти й розуміти свої права людини, але й цінувати їх, набувати навичок упевненого використання їх у процесі навчання та практичного досвіду в шкільному, громадянському та політичному житті.

Головними цільовими орієнтаціями діяльності учнівського самоврядування у сфері демократичного громадянства й освіти прав людини є розвиток широкого спектру компетентностей: знань, навичок, цінностей. Із метою досягнення орієнтацій необхідно створити базові умови:

- наділити учнівське самоврядування правами участі в управлінні освітнім закладом, реальними повноваженнями, які дають можливість серйозно впливати на шкільну політику;
- розробити технології учнівського самоврядування, які дадуть можливість учням та їхнім наставникам проєктувати й створювати системи самоврядування;
- передати учнівському самоврядуванню ефективні технології роботи, що дозволяють вирішувати актуальні проблеми закладу освіти;
- створити систему підтримки розвитку учнівського самоврядування, зокрема на рівні освітньої політики, в галузі конструювання взаємодії зі структурами громадянського суспільства;

– забезпечити інформаційну, методичну підтримку з розвитку організаторських здібностей шкільних активістів.

Важливою умовою розвитку системи учнівського самоврядування є компетентний педагогічний супровід: постійний пошук нових форм та методів організаторської діяльності учнів, а також дотримання професійної етики вчителів з питань освіти демократичного громадянства та освіти прав людини, що ґрунтується на принципах: відсутності впливу; спірного обговорення; надання можливості учням відстоювати свої інтереси.

Учнівське самоврядування – це можливість закладу освіти стати об’єктом інноваційної активності учнів, які у свою чергу, стають учасниками процесу модернізації освіти.

Демократичне врядування в Миколаївській ЗОШ №31 має позитивний вплив оскільки:

- зміцнюється дисципліна;
- підвищується рівень навчання;
- знижується рівень конфліктів;
- сприяє формуванню конкурентоспроможності школи;
- забезпечує існування стійких демократій.

Отже, наш досвід дає підстави стверджувати, що демократія будується на партнерстві, школа перебуває у пошуку партнерів для цікавої роботи щодо формування у школярів громадянських компетентностей.

УДК:374.32

Зарванський Ю. А.,
в. о. директора Зеленоярського ЗЗСО,
Миколаївська область, Україна

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІ ЯК ЧИННИК ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ

В сучасних умовах зразковими рисами представників молодого покоління виступають не тільки освіченість та вихованість, але й активна громадянська позиція, високий рівень саморозвитку та глибоке розуміння загальнолюдських цінностей. Ці соціальні якості зароджуються ще в дитячому віці, проте проявляються та розвиваються протягом

усього свідомого життя. Дуже часто означені якості молоді «розкриваються» у волонтерській діяльності учнів та студентів, що допомагає їм знайти своє місце у соціумі та виявити свою життєву та громадянську позицію. Саме таких активних представників сучасної молоді бажають отримати роботодавці, адже прогресивно налаштована активна молодь сприяє розвитку держави, суспільству та організаціям, в яких вона має намір працювати.

Звідси в сучасних школах має набувати актуальності дослідження переваг волонтерської діяльності учнів та студентів у їх майбутній професійній діяльності.

Для сучасної молоді активна участь у волонтерській діяльності означає певні переваги та можливості, які надалі можна використати у своєму житті:

- допрофесійна підготовка та пошук свого місця в професійній сфері;
- оволодіння практичними навиками й теоретичними знаннями соціальної роботи з різними соціально-демографічними групами населення;
- формування лідерських якостей і творчих здібностей, самовираження особистості;
- допомога незахищеним верствам населення, реалізація соціальної активності у соціумі;
- участь у процесах прийняття рішень, які стосуються молоді.

При цьому слід відмітити роль волонтерської діяльності молоді у професійному розвитку працівників соціальної сфери, для яких необхідним є формування таких особистісних якостей, як емпатія, активна громадська позиція, комунікабельність, толерантність, небайдужість до суспільних проблем, прагнення до покращення соціального побуту уразливих прошарків населення тощо.

Підкреслимо, що значною перевагою участі молоді у волонтерській діяльності виступає формування у них соціальної адаптованості або вміння пристосовуватися до різних умов сучасного соціуму. Також соціальна адаптація передбачає «гармонійне з точки зору індивідуальних прагнень людини задоволення її потреб, створення умов для її здорового, щасливого життя в суспільстві».

З такими людьми легко взаємодіяти у різних суспільних сферах, адже вони краще проходять бар'єр взаємодії із зовнішнім світом, і здатні налагоджувати комунікацію та взаєморозуміння з представниками різними соціальних груп. До того ж навички здійснення допомоги та підтримки людям різних верств населення є необхідними для працівників більшості професій у сфері послуг.

Також в процесі реалізації волонтерської діяльності у молоді формується така соціально значуща риса для професійної діяльності, як

відповідальність, що визначає сутність активної громадянської позиції індивідів. При цьому також відбувається формування етичних стандартів, що сприяють організації системи засадничих правил поведінки та комунікації, які надалі доведеться застосовувати в процесі здійснення професійної діяльності.

Особливо вагомою постає роль волонтерської діяльності у формуванні професійних навиків тих представників молоді, які прагнуть у своїй майбутній професійній діяльності тісно працювати з іншими людьми, надавати їм кваліфіковану допомогу, здійснювати консультативну діяльність у соціальній сфері тощо. Зокрема, до таких професій слід віднести вчителя, психолога, юриста, лікаря, соціального педагога, соціального працівника та інших.

Для формування таких молодих, свідомих громадян ми пропонуємо реалізовувати на ступні проекти, а саме:

- фестиваль здорового способу життя зі спортивними змаганнями, майстер-класами про правильне харчування, йогою, вело-, мотоклубом;

- фестиваль сучасного АРТ-мистецтва, що згуртував би молодь віддалених селищ Донецького регіону для обміну ідеями молодіжних проектів для громад із презентаціями власних досягнень у сучасному мистецтві;

- тренінги з фінансової грамотності для молоді.

Таким чином, волонтерська діяльність відіграє важливу роль у професійному становленні сучасної молоді. Вона допомагає молодим людям зрозуміти їх професійну ідентичність, формуючи у них систему суспільно значущих професійних навиків, сприяє становленню їх як кваліфікованих працівників, так і активних представників громадянського суспільства в цілому.

УДК 316.346.32-053.6:[323.2:316.325](043.2)

Сургова С. Ю.,

канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Провідною детермінантою становлення та розвитку громадянського суспільства є громадянська активність його членів, яка реалізується

на рівні інститутів громадянського суспільства і спрямовується на його творення. Найбільш активним прошарком суспільства є молодь, тому розуміння особливостей її громадянської активності важливе для розвитку суспільства та демократії в Україні. Через прояв активності молода генерація отримує можливість самоствердження та самовдосконалення у соціальній та професійній сферах, адже громадянська активність студентів сприяє вияву їхніх здібностей, вмінь та навичок, усвідомленню власних цінностей та інтересів.

Актуальною проблемою, особливо для суспільств, що трансформуються і таких, які не мають або втратили традиції формування громадянської активності, є проблема її стимулювання. Стимулювати громадянську активність можна, запроваджуючи на державному, законодавчому рівні різні програми і проекти; передаючи значні владні повноваження на місцевий та регіональний рівень, через освіту і виховання громадян – засобами педагогіки. Подібна практика посилює можливість виховання в населення громадського духу.

Щодо стимулювання засобами педагогіки, то важливо відібрати ті прийоми та методи, які будуть сприяти розвитку самоорганізації та самоуправління молоді. Йдеться не тільки про кількість здобутих студентами знань і засвоєних вмінь, а й про практичні навички щодо їх застосування в різних життєвих ситуаціях. Формування громадянської активності включає такі компоненти: формування громадянської компетентності і відповідальності у надбанні позитивного досвіду участі у громадському житті; ставлення громадянина до інститутів влади і політичної системи; вивчення і засвоєння демократичних настанов та цінностей; ставлення громадянина до самого себе і до інших людей; опанування політичного словника (когнітивний компонент політичної культури). Реалізація зазначених складових вимагає цілеспрямованого формування позитивної мотивації молоді, ефективної організації навчального процесу, вибору інтерактивних форм і методів навчання та виховання, здійснення контролю і самоконтролю, що й забезпечує формування активної громадянської позиції і громадянської активності.

Серед нових методів педагогіки обґрунтовують використання методу проєктів. Цей метод моделює реальну ситуацію діяльності майбутніх фахівців. Його завдання – це створення умов для зближення теорії з практикою, їх змикання в конкретних «виконавчих» завданнях. Суть методу полягає у формуванні творчого мислення майбутнього фахівця. Для формування громадянської активності майбутніх соціальних працівників в цьому методі, думається, важливими є показники творчого мислення:

1. Оригінальність думки студентів.

2. Швидкість і плавність виникнення незвичних асоціативних зв'язків.

3. Сприйнятливість до проблеми та її неординарне вирішення.

4. Швидкість думки як кількість асоціацій, ідей, що виникають за одиницю часу відповідно до деяких вимог.

5. Здатність знайти нові неперервні функції об'єкта або його частини.

Сутність запропонованого методу і його мета полягали у виконанні проєктів як самостійного дослідження студентом певних проблем протягом зазначеного часу, яке завершується написанням підсумкової роботи і допомагає студентам простежити взаємозв'язок між різними предметами, дає майбутнім фахівцям практичні навички організації власної діяльності; створює можливість для співпраці студентів із різними категоріями людей. У процесі роботи над проєктом за незначний проміжок часу виробляється багато навичок. Так, під час дослідження стану охорони здоров'я інвалідів у своїй місцевості майбутні соціальні працівники вчилися відвідувати лікарні, реабілітаційні центри, спілкуватися з різними групами населення, збирати статистичні дані й обробляти їх. У найкращих проєктах з метою використання всіх можливостей студента поєдналися академічні, соціальні і творчі здібності майбутнього фахівця. Результатом роботи студента може бути фільм, виставка, лекція. Студентські розробки можна презентувати широкій аудиторії, як у нашому випадку, коли майбутнім соціальним працівникам Чорноморського національного університету імені Петра Могили було запропоновано теми проєкту «Що хвилює батьків найбільше у проблемі вживання дітьми наркотиків» із розділу курсу «Соціальна робота з сім'ями» та «Як мешканці нашого міста ставляться до біженців з інших країн?», результати якої зацікавили муніципальні органи м. Миколаєва.

Громадянська активність, як відомо, не фіксується як обов'язкова в нормативних документах. Проте у багатьох країнах вона виявляється постійною. Наприклад, на рівні волонтерської роботи. Волонтерський рух є, по суті, частиною будь-якого суспільства. Ця діяльність може набувати різних форм: від звичних форм взаємодопомоги до спільних дій під час кризи. Участь у волонтерському русі молоді дає можливість їй самореалізувати себе з однієї сторони, відчувати себе причетними до участі у державних справах з другої сторони. Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень соціальних установ. Ситуація, яка сьогодні склалася в Україні – унікальна. Країна переживає пік громадської активності, коли багато людей абсолютно безкорисливо, щиро бажають допомогти ближньому, і студентство не є винятком. Прикладом є студенти спеціальності соціальна робота, які розробляють і проводять різні соціальні акції, є членами волонтерського клубу «Щирі серця»,

мають високу соціальну та громадську активність. Протягом останніх років проведено «Конкурс фоторобіт студентів»; тренінги з «Надання першої домедичної допомоги»; проведено відкриту лекцію психолога міжнародної організації «Лікарі без кордонів» Лізи Ворн на тему «Надання першої психологічної допомоги під час катастроф»; «Супровід осіб з інвалідністю»; відбулась презентація проекту «Доступний туризм» за участю мера міста Вознесенська. Організовано поїздки студентів з культурно-просвітницькою метою м. Чернівці (Чернівецький національний університет) та м. Кам'янець-Подільський. Волонтерська активність студентської молоді сприяє розвитку громадянського суспільства та демократії у країні. Саме молода генерація є найбільш соціально активним прошарком суспільства. Відтак вияв активності у соціальній сфері для молодого людини сприяє її самореалізації, формуванню професійного та політичного світогляду, кристалізації громадянської позиції.

Отже, невід'ємним фактором розвитку громадянської активності є освіта, спрямована на формування громадянськості серед студентів, залучення громадських організацій, знайомство з діяльністю органів державної влади, проведення позанавчальних громадянських акцій та ін.

УДК: 378.18

Малиновська Н. Л.,
канд. іст. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Інститут громадянського суспільства, громадянська позиція, громадянське почуття – ці та інші дотичні поняття все частіше стають предметом уваги науковців і практиків різних сфер людської діяльності. На нашу думку, перш за все через те, що Україна свого часу як держава, втратила час щодо виховної діяльності серед дітей та молоді з різних об'єктивних та суб'єктивних причин. Не зупиняючись на тому, що було зроблено не так, спробуємо розглянути, що можливо зробити сьогодні, щоб підвищити громадянську активність молоді в сучасних умовах та закласти міцний фундамент для майбутнього.

Громадянська активність молоді оцінюється через її життєву позицію, погляди, справи, бажання змінити свою країну тощо. Пропонуємо розглядати освітній процес не лише як інструмент, за допомогою якого

надаються професійні знання та формуються практичні навички, а й як можливість впливати на світогляд, розширювати коло інтересів, сприяти формуванню соціального досвіду молоді.

Залученню патріотично активної молоді спеціальності «Соціальна робота» ЧНУ імені Петра Могили до розвитку громадянського суспільства сприяють освітні програми підготовки на ступінь бакалавра та магістра соціальної сфери. В рамках дисциплін «Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності», «Технології і методи соціальної роботи», «Історія соціальної роботи» та інших ми розглядаємо актуальні потреби розвитку України, у тому числі формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовних цінностей українського народу, національної самобутності.

Громадянська активність не виникає сама по собі. Вона є результатом виховання, і в першу чергу, патріотичного виховання. Розуміючи патріотизм як громадянське почуття, змістом якого є любов до Батьківщини і готовність пожертвувати своїми інтересами заради неї, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, емоційне переживання своєї належності до країни і свого народу тощо, ми також розглядаємо патріотизм як суспільний і моральний принцип, як оцінку особистістю елементів батьківщини тощо. Але памятаймо, що патріотизм включає в себе кілька понять тісно пов'язаних з націоналізмом, що має негативну оцінку прогресивної частини людства. Традиційним антагоністом патріотизму є космополітизм. Соціальний напрям патріотичного виховання ґрунтується на вивченні норм моралі, їх дотриманні, орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв, традицій українського народу. Отже, допомогти розібратись в цих поняттях на теоретичному рівні можна під час лекцій, семінарів, дискусійних форм навчання.

Молодь часто звинувачують у пасивності або у радикалізмі і не без підставно. Але в чому причини такого стану, також відомо: непорозуміння з органами влади, відсутність робочих місць, слабкість моральних принципів, відчуження від обставин тощо. На нашу думку, прогресивна громадська активність знаходиться посередині цих граничних явищ і може забезпечити як гідне життя самій молодій людині, так і країні в цілому, але цим треба наполегливо займатись.

Пріоритетну роль у навчальному процесі відведено активним методам, застосування яких ґрунтується на демократичному стилі взаємодії, сприяє формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів відносять: соціально-проектну діяльність, ситуаційно-рольові ігри, соціограму, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, створення проблемних

ситуацій та ситуацій успіху, аналіз конфліктів та моделей стилів поведінки.

У формуванні патріотичних поглядів та переконань студентів суттєвим є створення ситуацій, в яких виникає потреба у відстоюванні ними своєї думки, у процесі чого починає складатися власна думка, зміцнюється внутрішня позиція, з'являється здатність до утвердження власних адекватних переконань щодо свого народу, своєї держави та світової спільноти. Під час таких дискусій формується культура мислення й культура мовлення, логіка, виявляються інтелектуальні здібності, відбувається зміна поглядів на суспільні явища, свою життєву, громадянську позицію; переоцінка цінностей.

Саме під час навчання студенти мають можливість зрозуміти, що важливою є здатність людини свідомо і добровільно об'єднуватись із собою подібними, на яку звернув увагу Алексіс де Токвіль. З точки зору структури суспільної системи громадянське суспільство – це своєрідний соціальний простір, в якому люди взаємодіють як автономні індивіди, а взаємодіючи, утворюють складну, багаторівневу мережу громадянських зв'язків і взаємозалежностей, які і будують власне соціальне життя і власне соціальне суспільство, якому не потрібен примус з боку політичних структур, щоб функціонувати. З погляду взаємовідносин з державою громадянське суспільство – це сфера автономного існування, самовияву, самореалізації і самоорганізації індивідів, яка захищена законами від прямого втручання та регламентації з боку державної влади, це сукупність неpolітичних, недержавних відносин у суспільстві (економічних, соціальних, духовних тощо). Отже, під час навчання у закладі вищої освіти є всі можливості для формування громадянської активності сучасного студента, як на теоретичному, так і практичному рівні.

УДК 323.212

Волчо В. М.,

заступник директора з виховної роботи
МЗОШ І–ІІІ ступенів № 16, м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК ПАТРІОТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ І–ІІІ ступенів № 16)

Найбільш актуальними виховними напрямками сьогодні виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і

закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін. Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. На це спрямована «Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді», яка визначає нову стратегію цілеспрямованого і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Національно – патріотичне виховання в Миколаївській ЗОШ №16 здійснюється насамперед у процесі навчання, де в учнів закладається фундамент глибоких знань, формується світогляд, національна самосвідомість. Уже в молодших класах учні усвідомлюють такі поняття, як «Батьківщина», «подвиг», «патріот», вчать шанувати землю батьків, вивчають свій родовід.

Формування ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави, виховання патріотичних почуттів, національної свідомості педагогічним колективом реалізується у процесі організації виховної позаурочної та позакласної діяльності.

Серед сучасних педагогічних форм і методів, які використовуються, є проекти, КТС, патріотичні флешмоби, відвідування і перегляд художніх виставок, диспути, ігрові методики (козацькі забави, історичні подорожі у часі, змагання), участь в акціях, екскурсії до музеїв та військової частини 2402.

Однією з ефективних форм національно – патріотичного виховання в школі є позакласна робота, яка включає пошукову роботу, волонтерський рух, відзначення пам'ятних дат з історії української державності.

У школі створена певна система органів учнівського самоврядування. Учніське самоврядування проводить різноманітні заходи благодійницького та пізнавального характеру, залучає учнів до активної участі у громадському житті свого класу, школи, регулює деякі аспекти шкільного життя.

Вже традиційними стали урочисті та тематичні лінійки до річниці з дня заснування м. Миколаєва, річниці визволення України від нацистських окупантів, до Дня пам'яті героїв Крут, до Дня Соборності України, Дня пам'яті героїв Небесної сотні, до Дня визволення міста та мікрорайону Тернівка від нацистських окупантів, лінійка до Дня

пам'яті та примирення та річниці Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, уроки мужності, уроки пам'яті, години спілкування.

Значна робота в закладі приділяється історико-краєзнавчій та пошуковій роботі. Учні школи є активними учасниками районних та міських патріотичних конкурсів, експедицій. Зокрема в рамках міського проекту «Шляхами подвигу та слави» проведена пошукова робота та створено відеофільм «Історія одного воїна». Традиційною є участь (четвертий рік поспіль) в міській акції «Запали надію в серці», завдяки якій не переривається зв'язок з воїнами, які перебувають в зоні АТО. Участь у реалізації проектів національно-патріотичного спрямування показала свідоме ставлення учнів школи до своєї ідентичності з українським народом, продемонструвала бажання приймати участь у суспільному житті своєї держави.

День захисника України, День пам'яті та примирення, День вишиванки – свята, які є своєрідним підсумком колективної творчої справи, де задіяні учні, вчителі, батьки. Урочистим святом в школі є День Перемоги. Окрім волонтерської роботи та участі в акціях «Милосердя», «Доброго ранку, ветеране», учні готують ветеранам вітальні листівки, проводять виставки малюнків, стіннівок на воєнну тематику, запрошують ветеранів на уроки мужності. 9 травня покладають квіти до братської могили. Беруть участь у святковому концерті для ветеранів. До Дня збройних сил України серед учнів 6-11х класів проводяться змагання: «Нумо, хлопці!» із запрошенням воїнів АТО, до свята Покрови – змагання з військово-прикладних видів спорту «Козацькі забави».

Проявом стійкої громадянської позиції школярів є активна участь у волонтерському русі, акціях «Лист пораненому», «Новорічний подарунок на передову», «Діти – захисникам». Підтримуючи моральний дух наших захисників, майже кожен учень школи надіслав свої побажання у листах та малюнках, поробках, виготовлених напередодні новорічних та різдвяних свят, бійцям, які знаходяться на передовій. Завдяки тісній співпраці з волонтерськими організаціями все зібране було доставлено на передову.

Значна увага приділяється вивченню української мови. У закладі навчання ведеться українською мовою з першого класу. Участь у міжнародних, всеукраїнських та обласних конкурсах, а саме: Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика; Міжнародному мовно – літературному конкурсі учнівської молоді імені Тараса Шевченка сприяє вивченню та збереженню української мови. З метою вивчення історії, традицій та звичаїв українського народу працюють такі гуртки: «Театральне мистецтво», «Мистецтво живого слова». Учні відвідують театри, Миколаївський краєзнавчий та художній музеї. Налагод-

жена співпраця з музеєм «Підпільно-партизанський рух на Миколаївщині в роки ВВв 1941–1944 рр.»

Складовою частиною патріотичного виховання є військово-патріотичне виховання, орієнтоване на формування готовності до військової служби. Під час занять із ДП на уроках «Захисту Вітчизни» учні знайомляться зі специфікою військової праці. На заняттях гуртків «Юний стрілець», «Влучний стрілець» та «Захисник Вітчизни» школярі знайомляться із військовою підготовкою, проходять тренування із прикладної фізичної підготовки, підготовки з основ безпеки життєдіяльності. Щорічно у травні команда школи бере участь в районному етапі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). З метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок учнів у кінці кожного навчального року проводяться навчально-польові збори, де юнаки та дівчата показують свої вміння, силу та спритність, витривалість та готовність стати на захист Вітчизни.

Пріоритетними рисами формування у школярів нашої школи ціннісного ставлення до Батьківщини є відповідальність і дієвість. Шкільні виховні заходи формують в учнів духовну та психологічну готовність до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності держави, сіють в душі школярів зерно поваги до славних земляків, шани та любові до рідної землі, що й називається патріотизмом.

УДК 378.011

Чубук Р. В.,

канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Процес духовного відродження України вимагає особливої уваги до молоді як майбутнього країни, гаранту суспільного прогресу. Так, молодь – це майбутнє держави, а тому від рівня забезпечення стартових умов її життєдіяльності залежить розвиток всіх сфер нинішнього суспільства, а також подальший прогрес для майбутніх поколінь.

Науковці вважають, що для цього необхідно зробити рішучий крок до справжньої реалізації практичних завдань по: створенню правової, демократичної держави; вирішенню комплексу нагальних соціальних і

соціально-економічних проблем; переосмисленню суспільних та особистих цінностей; формуванню на цій основі нової системи світоглядних орієнтацій.

Актуальність дослідження молодіжних проблем на сучасному етапі державотворення в Україні пояснюється саме цими обставинами.

Поняття *«соціальне середовище»* – трактується науковцями як сукупність матеріальних і духовних умов життєдіяльності особистості, що цілеспрямовано впливають на її свідомість і поведінку з метою сформованості певних соціальних якостей і потреб, духовно-ціннісних орієнтацій, переконань. Соціальне середовище є конкретним проявом суспільних відносин, що сприяє: соціалізації молоді, адаптації до змін середовища, усвідомленню себе гідною людиною, для якої зрозумілі інтереси та потреби інших людей. Соціальне середовище має бути орієнтованим на соціальний розвиток особистості (покращення якості життя); відповідати запитам та очікуванням соціального оточення; сприяти самовираженню, проявам неповторної індивідуальності, гуманізації стосунків тощо.

Водночас, *«молодіжне середовище»* – це середовище життєдіяльності молоді, яке в загальних рисах повторює основне визначення *«соціального середовища»*, проте відрізняється своєю специфікою, що зумовлена статусом молоді як особливої соціально-демографічної групи, що має підвищену мотивацію до діяльності, сутнісні характеристики для розвитку; амбітні інтереси та потреби. Отож, молодь є суспільно-диференційованою соціально-демографічною спільнотою, для якої притаманні специфічні психологічні, пізнавальні, культурно-освітні, фізіологічні та інші властивості, що в сукупності характеризують її біосоціальне дозрівання шляхом самовираження внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

Важливо зазначити, що сутнісною ознакою молоді та проявом її провідної соціальної якості є міра досягнення нею соціальної суб'єктності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності.

Науковий інтерес до проблем молоді залишається постійним і стійким як у вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. вчених. Значний вклад у вивчення питань стилю життя молоді, прищеплення їй культури здорового способу життя, організації профілактичної роботи у молодіжному середовищі надали О. Балакірева, О. Вакуленко, Н. Комарова, А. Царенко О. Яременко та ін. Так, на думку О. Балакіревої та О. Яременка, вікові процеси у молодіжному середовищі мають значно більшу соціальну вагу, ніж в інших вікових групах. До того ж, невідповідність між біологічним, соціальним та психічним віком є відомою проблемою. Ця проблема розглядається такими науками як педагогіка, вікова психологія, соціальна психологія, демографія.

Відтак, внаслідок особливостей розвитку українського суспільства, актуальність проблеми фізіологічного і соціального віку зростає, оскільки:

1) в умовах нестабільності, кризових явищ, радикальних змін суспільства – соціальний вік молодих людей випереджає фізіологічний, відбувається більш раннє «подорослішання», у зв'язку з чим інтеграція молодого покоління в структури суспільства, виконання ними соціальних ролей, які раніше виконували старші вікові групи – сприймається схвально;

2) світові тенденції соціального розвитку свідчать, що кожне нове молоде покоління повинно оволодіти більшим обсягом інформації та знань, ніж попереднє. З одного боку, це подовжує період освіти та процес соціального становлення, що відтерміновує у часі можливість для окремих груп молоді виконувати соціальні ролі у повному обсязі;

3) актуальність цієї проблеми в умовах сьогодення спричиняється ще й тим, що вікова самосвідомість молоді залежить від рівня напруги в суспільстві, наповнення сенсу життя подіями та суб'єктивно усвідомленим ступенем самореалізації особистості.

В умовах суспільства ринкових відносин перед молоддю постало багато нових проблем. Проте, у порівнянні з іншими соціальними групами населення, молодь, по-перше, завдяки віковому статусу, має найбільшу соціальну, професійну і життєву перспективу; по-друге, завдяки своїм психологічним особливостям, молодь здатна швидше, ніж інші соціальні групи, оволодівати новими знаннями, професіями, необхідними в період переходу до ринкових відносин; в умовах, коли професійні та життєві знання і навички старших поколінь виявляються не адекватними у повній мірі до нових соціально-економічних умов, молодь активно займається бізнесом, підприємницькою діяльністю, самозабезпеченням своєї життєдіяльності.

Водночас, українська молодь живе в умовах підвищеної соціальної напруги і психологічного дискомфорту. Внаслідок цього в молодіжному середовищі поширені шкідливі звички тютюнопаління, наркоманія, токсикоманія, алкоголізм, проституція, «дідівщина» та інші негативні явища. В Україні палять 45 % юнаків і 35 % дівчат, вживають алкоголь 68 % хлопців і 64 % дівчат, 13 % молоді вживають так звані «легкі» наркотики.

За даними Міністерства соціальної політики України, майже кожен п'ятий українець у віці від 15 до 24 років ніде не працює і не вчиться. У проміжок з 2015 по 2017 рік приріст безробітних серед молоді склав 4,9 %. Економічні негаразди останніх років суттєво вплинули як на соціальне становище молоді, так і на рівень її життя. Так, 73 % опита-

них молодих людей незадоволені матеріальним станом своєї сім'ї, 44 % – житловими умовами, 42 % – тим, як харчується їх сім'я. Більшість молодих людей стоїть перед складним життєвим вибором, до якого вони не підготовлені ні психологічно, ні організаційно. Зростає кількість самогубств серед молоді віком 15–19 років, що пояснюється відсутністю мотивації та ціннісних орієнтацій. За експертними оцінками близько 80 % наркотично-залежних – молодь від 14 до 35 років. Дослідники стверджують, що 15 % молоді різного віку мають проблеми з пошуком сенсу життя, ще 11 % не відчують себе щасливими і не задоволені своїм життям.

Узагальнюючи вищезазначене, можна констатувати, що сучасне молодіжне середовище є неоднорідним, оскільки спостерігаються різні процеси: з одного боку, зростає частка тих представників молодого покоління, хто проявляє активну життєву позицію, самовизначився і само реалізувався, проте, зростає частка молоді, яка розчарувалася в житті, стала на шлях девіантної поведінки.

УДК 37.035:172]:364-322

Шкрюб В. О.,
вчитель української мови та літератури,
МЗОШ № 31, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У всьому світі громадянська освіта молодого покоління є предметом інтересу державних структур, громадських діячів і організацій національного та міжнародного масштабу, фахівців у галузі освіти. Формула Нової Української Школи передбачає громадянські та соціальні компетентності, що включає необхідність виховувати у кожного учня відчуття приналежності до спільноти. Без сумніву, українське суспільство потребує соціально активних громадян, які братимуть участь у справах громади, працюватимуть для розбудови держави.

У розвинутому громадянському суспільстві волонтерські об'єднання виконують роль посередника між державою та широким колом громадськості, забезпечуючи громадський контроль над усіма гілками влади. Запобігаючи державній монополізації в різних сферах суспіль-

ного життя, волонтери допомагають вирішити соціальні, економічні, культурні проблеми суспільства.

Волонтерство як форма соціальної активності та організації соціальної практики учнів, розглядається у працях В. Бочарової, В. Ярської, І. Єрмакова, С. Єкімової та інших. Проте питання громадянської активності учнів через волонтерську діяльність вимагає нових підходів, пошуків і додаткових досліджень.

Основна соціально-педагогічна ідея організації добровільної діяльності школярів полягає в тому, щоб сформувати мотивацію і залучити до неї різні вікові групи дітей та учнівської молоді, виховувати у них чуйне ставлення до потреб і проблем інших людей, навчати компетентнісному поведінню у різних життєвих ситуаціях і з різними суб'єктами соціальної взаємодії.

В Україні зараз проводять багато досліджень на тему волонтерства, але цифри є дуже різними. Якщо говорити про молодь, то, згідно з результатами нещодавнього дослідження покоління Z, 80 % української молоді ніколи в житті не займалися волонтерством. Найнижчими показники є на сході та на півдні країни.

У зв'язку із цим виникла потреба шукати методи залучення учнівства Миколаєва до волонтерства, адже волонтерство – один із ефективних інструментів розкриття потенціалу та розвитку практичних навичок школярів. Громадська активність учнів часто допомагає спробувати себе у майбутній професії та зробити свідомий вибір подальшого шляху.

Миколаївська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 31 впродовж 2018–2019 навчального року здійснила ряд заходів для того, щоб підвищити рівень громадянської активності школярів.

На початку листопада 2018 року магістратом школи було проведено опитування серед учнів 7–11 класів про їхній досвід у волонтерській діяльності. За результатами опитувань, було виявлено, що лише 34 % учнів не вбачають зацікавленості у волонтерській діяльності, ще 28 % мають досвід волонтерства «з примусу», що негативно позначилось на розумінні цього процесу. Решта старшокласників виявила інтерес до громадської діяльності. Подібний стан наголошує на необхідності стимулювання громадянської активності як важливої умови формування громадянського суспільства і прогресу в подальшому здійсненні демократичних реформ в Україні.

Наприкінці січня 2019 року було сформовано групу учнівського лідерства, яка вивчатиме досвід миколаївських волонтерів і приможуватиме добрі справи у місті. 15 січня на базі МЗОШ № 31 ор-

ганізовано воркшоп із волонтерами міста «Волонтерство як засіб примноження добра і миру» (в рамках програми Агенти Волонтерства від громадської організації Ukrainian Volunteer Service). У результаті знайомства і взаємодії із волонтерами міста, вдалося залучити учнів 7–10 класів до міських благодійних акцій по збору коштів для тяжкохворих дітей. У період з лютого по травень 2019 року ініціативна група школярів (до якої згодом підключилися й учні інших шкіл Заводського району) проводила шкільні волонтерські акції із залученням учнівського, педагогічного і батьківського колективів. Участь у міських акціях, організованих громадськими організаціями, сприяла громадянській просвіті та популяризації інституту волонтерства.

Наприкінці травня маємо підвищення рівня зацікавлених школярів у волонтерстві (62 %), а також позитивну тенденцію у розумінні користі і необхідності подібної діяльності для вирішення соціальних потреб суспільства (58 %). Для учнів волонтерська діяльність надає очевидні переваги:

- 1) відчуття важливості однієї особи, її здатність змінювати світ на краще;
- 2) розширення горизонту професійних можливостей: школяр може спробувати щось цікаве для себе, а також познайомитися з людьми;
- 3) налагодження комунікаційних навичок, вміння працювати в команді з дуже різними людьми;
- 4) зміцнення почуття впевненості в собі і у своїх силах.

Таким чином, для практики громадської активності ключове значення має волонтерська діяльність. Залучення учнів до сфери волонтерської діяльності приводить до позитивних змін у їх світогляді, комунікативної свідомості, таких особистісних новоутворень, як соціальна та інтелектуальна активність, соціальна компетентність та уміння діяти у нестандартних життєвих ситуаціях. Парадокс волонтерської діяльності полягає в тому, що, вносячи зміни в соціум, людина змінюється сама. Предметом змін у волонтерській діяльності є сам суб'єкт, який здійснює цю діяльність. Така діяльність і підготовка до неї створює оптимальні умови для розвитку та самовдосконалення особистості людини.

Попова Т. С.,
доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

НАЦІОНАЛЬНА РАДА ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СПРИЯННЯ РОЗБУДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Однією з передумов розбудови в Україні активного, впливового і розвиненого громадянського суспільства є масове залучення до цього процесу широкого кола громадських інституцій, що представляють інтереси різних соціально-демографічних та вікових верств населення.

У Стратегії реалізації державної політики формування сприятливого середовища для подальшого становлення в Україні громадянського суспільства, наголошено на важливості участі молодого покоління у процесі підготовки та прийняття рішень в інтересах дітей та молоді.

Реалізація цього відповідального завдання можлива за умов залучення молодих людей до процесів ухвалення рішень шляхом утворення дитячих та молодіжних консультативно-дорадчих органів. Метою такої участі є підвищення благополуччя дітей та молодих людей на різних рівнях, забезпечення впливу та ухвалення ефективних рішень, які стосуються їхнього життя та розвитку як розробників політики, а не лише сторонніх спостерігачів.

У березні 2018 року в Україні за ініціативи Уповноваженого Президента з прав дитини Миколи Кулеби створено Національну раду дітей та молоді. Її метою є забезпечення участі дітей та молоді у реформах, які відбуваються в країні, залучення їх до активної участі у житті суспільства, створення умов для самореалізації.

Вона є дорадчим органом Уповноваженого Президента України з прав дитини та покликана:

- забезпечувати участь дітей у процесі прийняття рішень на рівні держави,
- впливати на ефективне впровадження реформ, які стосуються дітей,
- сприяти розвитку громад, дружніх до дитини,
- реагувати на обмеження прав дітей та найгостріші проблеми, від яких вони страждають.

Дитяча рада створила можливості для дітей та молоді донести свою думку і бути почутими на національному рівні.

До складу ради увійшли лідери обласних учнівських рад та випускники інтернатних закладів з кожного регіону України.

Національна дитяча рада сприятиме розвитку політики участі дітей в ухваленні рішень, що безпосередньо їх стосуються, врахуванню інтересів дитини під час впровадження реформ, які націлені на забезпечення прав дитини.

Як зазначив Микола Кулеба, «відтепер маленькі українці зможуть долучатись до ухвалення рішень на найвищому рівні, а також формувати дитячу політику всієї країни, є дуже важливим, що би під час реформ було почуто голос дитини».

Упродовж останнього року вже майже у кожному регіоні України розпочали діяльність консультативно-дорадчі органи при Уповноваженому Президента України з прав дитини.

Робочим органом Національної Ради є форуми представників рад регіонів. На робочих зустрічах під час форумів обговорюються найактуальніші питання молодіжної політики України. Своє бачення стосовно впровадження інклюзивної освіти, протидії булінгу, деінституціалізації інтернатних закладів, впровадження європейських стандартів захисту прав дітей та багатьох інших вже висловили представники регіональних рад з усіх куточків України.

Першим стартовим проектом Національної Дитячої Ради стала навчально-тренінгова програма «Кроки до лідерства». Під час тренінгу діти активно розвивали свої лідерські якості, навчалися комунікувати, відстоювати свою точку зору, бути відповідальними, співчутливими та відкрили у зрозумілому для себе ракурсі права дитини. Багато з них почали по іншому ставитися до інклюзивної освіти та волонтерської діяльності. Протягом інтерактивну діти дізнавалися про установи, які працюють в місті, як і за що сплачується податок, де сплачувати за комунальні послуги, що таке соціальний мінімум, як можна заробити гроші і на що їх варто витратити. Підлітки були в захопленні від такої гри та нової інформації, отриманої від тренерів.

Завдяки проходженню програми діти стали більш впевненими і зрозуміли, що їхня думка важлива для дорослих. Під час тренінгу учасники обмінювалися враженнями від навчання та висловлювали свої побажання стосовно подальшої співпраці. Здобутий досвід підлітки вже використовують у повсякденному житті і діляться ним з однокласниками.

Випускники програми вже сьогодні активно долучаються до волонтерської діяльності, а найактивніші – вже найближчим часом будуть задіяні в розвитку Національної ради дітей та молоді.

Знаменним для діяльності Національної ради став організаційний у травні 2018 року саміт під назвою «Б.У.М. – Бажай. Удосконалюй. Мотивуй». Його учасниками стали близько 800 молодих людей віком від 15 до 18 років з усієї країни. Організаторами події виступили Міністерство молоді та спорту, Українська Академія Лідерства у партнерстві з Міністерством освіти і науки, Київською обласною державною адміністрацією та за підтримки програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE).

В програмі заходу було проведено лекції та воркшопи від провідних експертів з освіти, бізнесу, маркетингу, громадської діяльності тощо. Саміт відкрив можливість учасникам не тільки здобути нові знання, але й завести знайомства з ініціативною молоддю з інших міст та сіл і разом творити зміни як на локальному, так і на національному рівнях.

Микола Кулеба зазначив також, що у найближчих планах розвитку Ради: екстрім-сапр для лідерів Ради; ІТ-табір для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей із малозабезпечених сімей та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; навчальні тренінги, тематичні слухання та круглі столи з питань проблем дітей та молоді.

У квітні 2019 відбувся перший закордонний навчальний візит Національної ради дітей та молоді до Республіки Молдова. Учасники української делегації дізнались про реформу ДІ в Молдові, про соціальні послуги, що надаються сім'ям в СЖО й дітям, про участь дітей і молоді в процесах прийняття рішень, відвідали офіс Lumos, Школу Пете Стефанука, Інклюзивно-ресурсний центр і Special educational unit в Яловени, Малий груповий будинок у Кишиневі, познайомилися з дітьми й молоддю, які є представниками Молодіжної консультативної ради Лумос (Youth advisory board).

Україні потрібні сьогодні порядні, компетентні та розумні громадяни, готові піднімати економіку, освіту, науку, молодіжну й спортивну сфери, захищати країну та робити її сильнішою.

Таким чином, створена в Україні Національна Рада дітей та молоді повинна стати дієвим інструментом підготовки відповідальних, патріотично налаштованих громадян та сприяти дальшій розбудові громадянського суспільства в нашій країні.

Сай Д. В.,
канд. пед. наук,
кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ СОЦІАЛЬНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

Технології завжди відігравали значну роль у житті суспільства. Проникаючи у нього вони не тільки полегшували життя людей, але і створювали нові виклики для їх існування. Сьогодні Інтернет проникає у багато сфер життя. Так, у 2018 році проникнення Інтернету в Україні досягло близько 63 % всього населення країни, а серед дітей та молоді, ця частка може дорівнює більше 90 %. Також майже 70 % користувачів мають смартфон з мобільним Інтернетом, що дозволяє їм бути в мережі майже в будь-якому місці.

Завдяки Інтернету стала можлива комунікація у віртуальному просторі – були створені соціальні медіа. Саме з їх допомогою відбулось також переосмислення усталених шляхів комунікації, перенесення рис комунікації у реальному ствіті до світу віртуального, заміна емоцій використанням емоджі, та інше. Інтернет та соціальні медіа проникли у приватне та професійне життя громадян, соціальні працівники не стали виключенням.

Соціальні медіа можуть мати позитивний вплив на діяльність соціальних працівників та їх організації. Наприклад, вони можуть бути використані для збору коштів на потреби людей чи організацій, проведення адвокаційних кампаній, а також для рекламування ініціатив організації серед населення. Більше того, соціальні медіа надають їх користувачам можливості для спілкування у професійних групах, співпраці, підтримки, надання терапевтичних послуг, тощо. Одночасно використання соціальних мереж створює нові виклики для безпеки та приватності їх користувачів.

Саме тому під час таких змін з'являються нові правила та етичні підходи до комунікації у соціальних мережах. Особливо актуальності зазначена тема набирає для соціальних працівників. У статті Бейкера С., Ворбартона Дж., Ходжліна С. та Паскаля Дж. щодо теорії мережевого суспільства та ролі соціальних працівників у ньому, зазначено: виявляється, фахівці соціальної роботи відіграють важливу роль у формуванні культури «реальної віртуальності»... взяти до уваги,

наприклад, ймовірність проведення ефективної оцінки у такій культурі, якщо соціальний працівник не включає (до її складу) аспекти «життя людини у мережі».

Серед основних етичних проблем, з якими зустрічається соціальний працівник у соціальних медіа можна відзначити: відсутність чітких меж між приватним та професійним життям у мережі; порушення конфіденційності; подвійні стосунки та конфлікти інтересів.

Порушення конфіденційності соціальними працівниками може полягати у, наприклад, публікації інформації про свої кейси та клієнтів або скарги на клієнтів. Вивчення профайлу клієнта у соціальній мережі без його/її згоди може вважатися порушенням конфіденційності також. Алеб якщо вважати соціальні мережі відкритим простором, який було створено саме для спілкування, тоді чи дійсно це буде порушення. Зазначені питання створюють певні етичні дилеми.

Відсутність чітких меж між приватним та професійним життям соціального працівника у мережі може бути пов'язано з публікацією приватних фотографій у мережі, які є непристойними або аморальними у певному суспільстві.

Чи можна ставати «друзями» своїх клієнтів у соціальних мережах? Серед дослідників немає однозначної відповіді на зазначене запитання, проте більшість схиляється до думки, що це може створити проблему подвійних стосунків, адже за таких умов клієнт може сприймати соціального працівника як справжнього друга, що є неправильним з точки зору етичних кодексів. Варто зазначити, що клієнти також можуть шукати інформацію про соціальних працівників онлайн. При цьому вони скоріше за все не будуть керуватись етичними кодексами під час пошуку інформації. За таких умов соціальні працівники повинні піклуватись про свою безпеку та конфіденційність у мережі Інтернеті також.

Ще одним питанням є поширення інформації та доступ до неї. Навіть якщо налаштування конфіденційності будуть працювати сьогодні, але чи будуть вони працювати через 5 чи 10 років? Адже планується, що інформація у соціальних мережах буде зберігатись досить довгий період часу, можливо навіть десятиліття або більше. За таких умов, чи можна бути впевненим у її конфіденційному зберіганні? На це питання немає однозначної відповіді.

Слід зазначити, що кожна ситуація потребує індивідуального аналізу та свого власного вирішення. Вчені зазначають, що моделювання та обговорення таких ситуацій із соціальними працівниками допомагає їм краще розуміти ситуацію та приймати виважені рішення у майбутньому. Еріка Кібел та Кім Джей Рейан пропонують п'ять запитань, які соціаль-

ний працівник повинне собі поставити перед тим, як публікувати щось у соціальній мережі:

1. «Якою інформацією Ви хочете поділитися? Чи є ця інформація важливою, шкідливою, захищеною тощо?

2. Чому Ви хочете поділитися цією інформацією? Якими є переваги від такої публікації? Чи існує очікуваний результат від публікації цієї інформації?

3. Хто має бачити цю інформацію? Хто ті люди, які матимуть користь або повинні знати про цю інформацію?

4. Де я хочу поділитися цією інформацією?

5. Що зазначено у Етичному кодексі Національної асоціації соціальних працівників або іншій організації щодо поширення цієї інформації?».

Для зменшення вірогідності моральних дилем під час професійної діяльності Елізабет Гарбек Вошель та Алія Весала подають наступний перелік рекомендацій для соціальних працівників щодо етичного використання соціальних медіа:

1. Спочатку потрібно уважно вивчити що саме розміщено про соціального працівника в Інтернеті, а потім вжити відповідних заходів безпеки щодо захисту його особистої інформації та профілю.

2. Налаштувати рівні конфіденційності на медіа сайтах для обмеження небажаного доступу клієнтів до особистої інформації; можливо створити сторінку під псевдонімом.

3. Створити професійний веб-сайт з потрібною інформацією про спеціаліста, щоб контролювати бажану інформацію в Інтернеті.

4. Відкрито обговорювати питання конфіденційності в Інтернеті зі своїми клієнтами та пропонувати бажані засоби комунікації (наприклад, телефон) для встановлення професійних меж комунікації з самого початку.

Етичні кодекси закордонних країн таких як Канада, Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії, США містять інформацію щодо певних аспектів поведінки соціального працівника у мережі Інтернет. Проте жоден з кодексів не може передбачити всі можливі ситуації в яких опиниться соціальний працівник під час своєї діяльності. Саме тому етичні кодекси можуть лише скеровувати соціального працівника в певному напрямку, а соціальні працівники вже несуть персональну відповідальність за активність або байдужість у мережі Інтернет та соціальних мережах. Отже, зазначене питання є багатоаспектним та потребує комплексного подальшого вивчення.

Костєва Т. Б.,
канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи,
управління та педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО АКТИВНОЇ, ПАТРІОТИЧНОЇ МОЛОДІ ЯК ГРОМАДЯНСЬКЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ

Сучасне розуміння активного громадянина, соціально активної молоді зумовлене соціальним замовленням української держави як життєво важлива необхідність для розвитку європейського стандарту української державності.

Актуальним на сьогодні є наукова розробка і практична реалізація нової системи соціально активної молоді, громадянського виховання як основа соціальної активності, мета якої – сформувати систему громадянських якостей, глибоке розуміння ними почуття свободи українського народу, своєї Батьківщини – України, внутрішньої потреби й готовності відстоювати та захищати свої та її інтереси, реалізувати свій особистий потенціал на благо зміцнення Української держави.

Досвід людської цивілізації переконливо засвідчує, що сильною держава стає там, де проживають соціально свідомі громадяни. Така держава утверджується на їхньому обов'язку, на їхньому неприйнятті злочинності, на непідкупності чиновників, на чесності суддів, на громадянській мужності письменників і вчених. Усе це не можна замінити чимось іншим. Такі цінності кваліфікуються як громадянська самосвідомість.

Україна потребує покоління активного покоління, що вміє жити та працювати в умовах демократії, в умовах зростаючої політичної, економічної та громадянської відповідальності за себе і за державу, пропагувати європейські цінності та ідеали. Тому в системі формування особистості соціально активна молодь займає особливе місце. Процес формування громадянської зрілості в такому напрямку як соціальна активність сприяє громадянському самовизначенню особистості – соціальної, життєвої, особистісної, рольової, що безпосередньо пов'язано з громадянською позицією (готовністю виконувати громадянські обов'язки перед державою, суспільством). Саме в процесі самовизначення і кристалізується сама особистість, формуються відповідні переконання, принципи, ціннісні орієнтації та мотивації.

Однією з вагомих передумов розвитку соціально активної молоді, яка буде модернізувати та відстоювати європейські цінності та створювати європейський простір для справедливого та якісного майбутнього є розвиток та використання людського капіталу. Саме на це варто звернути пристальну увагу у період навчально-виховної діяльності у шкільних закладах та закладах вищої освіти.

До інноваційних форм формування та розвитку соціальної активності молоді, окрім онлайн освіти є: використання у своїй діяльності інформаційно-комп'ютерних технологій, знання іноземних мов, віртуальне співробітництво, професійна відповідальність, мобільність.

На основі дослідження, встановлено якості, які потребують розвитку в соціально активної молоді:

- лідерський потенціал;
- емпатія, взаєморозуміння;
- контроль агресії;
- розвиток мотивації досягнення, гуманізму, патріотизму;
- стресостійкості, зменшення та уникнення фрустрації, комунікативний контроль;
- впевненість у собі, вміння вести переговори.

На нашій планеті з'явилося багато проблем, і більшість з них через зухвалість та байдужість жителів. Деяка незначна за кількістю частина, вже намагаються зробити життя на краще, проте не залучаючи молодь до дії, позитивних результатів не дочекаємося. Є молоді люди, котрим байдуже, але є й ті, які готові брати участь у перетворенні життя громади. Але їм як правило бракує знань та підтримки, а також тих людей, які б підштовхнули їх до активних дій. Саме на це, на нашу думку, мають створюватися та впроваджуватися молодіжні школи інноваційного характеру.

В таких школах має проводитися зустріч з активними громадськими діями, хто вже має певний досвід впровадження соціальними проектами. В таких школах актуально створювати живу бібліотеку, де буде очне спілкування з представниками України та Європи по впровадженню соціальних проектів на формування соціально активної позиції молоді. В школах створювати соціальні ініціативи, якими будуть керувати найактивніші учасники та стимулювати таким чином до всебічного розвитку інших учасників таких шкіл.

Окрім шкіл інноваційного характеру, на нашу думку, необхідно створювати сучасний громадський простір для підвищення загального рівня освіченості та соціальної активності жителів відповідного регіону, на який спрямовано інноваційні технології формування та розвитку соціально активної позиції молоді відповідно до європейських стандартів через використання та поповнення людського капіталу.

Також для розв'язання навчальних завдань в межах освітніх закладів щодо розвитку людського капіталу як чинника формування соціально активної молоді європейського характеру варто застосовувати такі інтерактивні форми навчальної діяльності, які більш широко та креативно розкривають людський капітал у майбутньому, а саме: кейс-технології; «круглий стіл»; дебати; ділові ігри; case-study; тренінги; відео конференції; «мозковий штурм»; фокус-групи; рольові ігри; групові дискусії; метод проектів. Окрім вище зазначених основних варто додати наступні інноваційні: e-learning; m-learning; u-learning; f-learning; blended-learning; Зміна робочих зон (The Station Rotation Model); Перевернутий клас (The Flipped Classroom Model); Автономна група (The Lab Rotation Model); Індивідуальна траєкторія (The Individual-Rotation Model).

Новітня технологія педагогіки та бізнесу – хакатон – це захід, під час якого команди вирішують певну проблему в обмежений період часу. В кінці хакатону кожна з команд представляє свій результат перед журі. Переможці отримують винагороди та необхідну підтримку під час доопрацювання та запуску свого проекту. Власне кажучи, це можливість повного занурення за пару днів вплинути на сферу, яка вас цікавить, створивши конкретне рішення і представивши його світу.

Отже, використання вищезазначених сервісів, методик, технологій у розвитку людського капіталу як чинника соціально активної позиції молоді в умовах євроінтеграції як в навчальних умовах освітніх закладів так і поза ними є ефективним засобом підвищення якості життя суспільства. Вбачаємо необхідність в пошуку найбільш сприятливих технологіях, методах, засобах щодо якісного формування справжньої громадянської позиції українців на сучасному етапі розвитку.

УДК 316.346.32-053.6:364.622-052-786](569.4)

Комарова Н. В.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ВПЛИВ АКТИВНОЇ МОЛОДІ НА ПОЛІТИКУ ПІДТРИМКИ ДУШЕВНОХВОРИХ В СУСПІЛЬСТВІ ІЗРАЇЛЮ

Душевнихворі – особи, в яких у зв'язку з розладами діяльності головного мозку порушується правильне сприйняття і усвідомлення оточуючого і змінюється поведінка. Душевна хвороба спричиняє часткову або повну втрату пристосованості хворого до умов навколишнього середовища.

Під впливом громадськості в Ізраїлі був прийнятий закон «Про реабілітацію душевнохворих інвалідів в рамках суспільства»

У процесі реабілітації психічнохворому інваліду надається кошик послуг. Крім того, закон визначає процедуру, яку повинен пройти хворий, щоб отримати такі послуги для реабілітації в різних сферах: трудова зайнятість, житло, завершення освіти, суспільство і дозвілля, консультування, навчання та інструктаж для сімей, стоматологічна допомога і координування лікування.

Як визначається програма реабілітації:

Пацієнт, який відповідає вищезгаданим критеріям, має право звернутися до будь-кого з лікуючого персоналу (лікар, соц. працівник, психолог, медсестра / медбрат) і повідомити про своє прохання поставити перед комісією з реабілітації. З іншого боку, лікуючий персонал може звернутися до пацієнта і запропонувати йому відповідну допомогу в рамках кошика реабілітації. У стаціонарних відділеннях і амбулаторних клініках ці звернення направляються до соціального працівника, відповідального за сферу психосоціальної реабілітації, який разом з пацієнтом готує всі необхідні бланки і форми. Заява передається окружному координатору реабілітації в Міністерство охорони здоров'я, і протягом короткого періоду призначається слухання в окружній комісії по реабілітації. Окружна комісія з реабілітації складається з трьох фахівців: психіатр, соціальний працівник, трудотерапевт або психолог. Комісія запрошує пацієнта на слухання, щоб розглянути і затвердити програму реабілітації, яку попросив пацієнт. На прохання пацієнта на слуханні можуть бути присутніми члени сім'ї або інші близькі.

Окружна комісія з реабілітації має право скласти програму реабілітації відповідно до уподобань пацієнта в різних сферах життя:

Працевлаштування – програма реабілітації включатиме в себе послуги діагностики та навчання, надання допомоги в інтеграції в ринок праці, шляхом направлення на підтримуване працевлаштування (робота на вільному ринку в супроводі професіоналів), працевлаштування на захищений завод або фабрику, напрямок на захищене підприємство (реабілітаційне) або в клуб праці та зайнятості.

Житло – є спектр реабілітаційних послуг в сфері житла, починаючи від hostelів / суспільної підтримки і до програм житла з підтримкою і супроводу на дому. Крім того, особі, що проходить реабілітацію, можуть запропонувати послуги наставництва.

Супровід на дому: особи, які проходять реабілітацію, з більш високим рівнем самостійності, і потребують менш тісного супроводу для виконання своєї програми реабілітації, отримують допомогу у вигляді супроводу інструктора і кваліфікованого фахівця до двох годин на тиждень.

Довірчий інструктаж: допомога, яка надається в сфері господарювання, приготування їжі, прибирання і т.д. Допомога надається кваліфікованим інструктором, який приходить додому до особи, що проходить реабілітацію, і акцент робиться на самостійне функціонування. Наставниками та інструкторами часто є молодь і студенти Ізраїлю. Комісія по отриманню кошика реабілітації дозволяє пацієнтові отримати житло, відповідне його потребам і здібностям до функціонування. Основою концепції реабілітації є динаміка і оптимізм, тобто кожна з установ є тільки підготовчим етапом для наступної установи для більш самостійних пацієнтів, і не є постійним рішенням.

В програму входить напрямок навчання для завершення початкового або середньої освіти, курс івриту та комп'ютерний курс. Вища освіта з підтримкою: послуга, що надається в ВУЗах, включає в себе супровід наставника в сфері навчання.

Координована інтервенція: комісія з реабілітації може призначити професіонала зі сфери охорони психічного здоров'я, який буде відповідати за здійсненням координованої інтервенції для підвищення адаптаційних можливостей душевнохворих. Таким чином, завдяки активної громадянської позиції громадян Ізраїлю, процес реабілітації душевнохворих проходить на високому рівні. А саму країну називають, країною соціального добробуту.

УДК 364,4-053,2-058,55(477)

Мєдведєва А. В.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З НЕПОВНОЛІТНИМИ ПРАВОПОРУШНИКАМИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Наша держава велику увагу приділяє саме вирішенню проблеми злочинності серед неповнолітніх. Зараз у світовому просторі дуже актуальним стає система ювенальної юстиції, яка включає в себе відновне правосуддя як альтернативний метод роботи з неповнолітніми правопорушниками. Цей метод актуальний тим, що дозволяє дитині зрозуміти саму суть скоєного правопорушення, визнати свою провину та відшкодувати збитки постраждалій стороні. Також, новим та важливим у системі ювенальної юстиції є те, що такий спосіб правосуддя намагається не покарати дитину, а відновити її стан до нормального та створити умови успішної реабілітації.

Сучасне українське суспільство, на мою думку потребує нових дій стосовно неповнолітніх правопорушників, потрібне оновлення системи правосуддя, змін у нормативно-законодавчій базі. Завдяки цьому зменшиться кількість дітей у виправних закладах, діти почнуть розуміти саму суть здійсненого правопорушення та будуть, співпрацюючи із соціальними працівниками, відновлювати свою девіантну поведінку на нормальний стан.

Зараз Україні починаються впровадження Центрів ювенальної пробації і вони потребують детальної уваги аби при розробці моделей роботи з дітьми правопорушниками не випустити з уваги важливих моментів реабілітації та самої роботи працівників центру. Це потрібно задля того аби ці центри тільки розвивалися, давали якісні результати та для впровадження подальшої системи відновного правосуддя стосовно неповнолітніх правопорушників.

Головним обов'язком діяльності держави є забезпечення прав і свобод людини, у тому числі неповнолітніх, серед яких є право на безпечне дитинство при достатньому життєвому рівні, право на опіку та піклування, виховання з боку батьків, або осіб, що їх замінюють, охорону здоров'я та лікування, відпочинок, доступ до безоплатної повної загальної та професійної освіти, право на справедливий судовий розгляд із забезпеченням права на захист на всіх стадіях кримінального процесу та цивільних прав, зокрема права на житло.

Ситуація із станом злочинності серед неповнолітніх, що склалася на сьогодні в Україні, кризові явища у соціальній та економічній сферах зумовлюють необхідність посилення соціального захисту дітей, визначення пріоритетних напрямів у цій важливій роботі, одним з яких є увага до дітей у конфлікті з законом.

Розвиток системи правосуддя щодо неповнолітніх має розглядатись у контексті важливих міжнародних та регіональних ініціатив, закріплених у ключових правових актах та програмних політичних заявах. Положення Конвенції ООН про права дитини визнають право дитини вести повноцінне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють впевненості у собі, а також право дитини на особливе провадження у кримінальних справах. Міжнародна та вітчизняна практика свідчить, що запровадження Ювенальної юстиції є важливим чинником позитивного впливу на суспільство і укріплення місцевих громад. Ефективною складовою ЮЮ є програми відновного правосуддя: це й виховний вплив на правопорушника, і профілактика скоєння повторних правопорушень, і сприяння соціальній адаптації та реінтеграції правопорушників.

Підлітків, схильних до ризикової поведінки, вважають потенційними клієнтами соціальних служб, тобто такими, яких можуть стосувати-

ся профілактичні заходи. Ті підлітки, які вже скоїли правопорушення, члени їхніх сімей, а також потерпілі від протиправних дій можуть отримати допомогу в межах комплексної соціальної реабілітації.

Як висновок, треба сказати, що профілактика злочинності серед неповнолітніх є одним із етапів успішного громадянського суспільства, адже підлітки є тією категорією населення яка вже формує свій світогляд аби внести свою частину у формування суспільства та загалом країни. Це та категорія людей, які стоять на роздоріжжі свого життя і суспільство повинно направити їх на вірний шлях, задля розвитку майбутнього успішного громадянського суспільства.

УДК 378.035-057.875:172](043.2)

Січинська І. М.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Патріотичне виховання і виховання громадської свідомості молоді завжди були актуальними проблемами розвинених країн світу. В Україні цільових підходів до вирішення даної проблеми – відсутній, навіть при наявності концепцій національно-патріотичного виховання. Це спонукає до необхідності осмислення і проектування дієвої системи патріотичного виховання та громадської свідомості молоді.

Метою громадського виховання є формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей. Специфіка політичного виховання полягає у певних завданнях, спрямованих на формування наукового світогляду політичної згоди в умовах політкультурного суспільства, що забезпечується системою громадської освіти.

Низька громадська активність має згубні наслідки для кожної держави. Адже без неї неможливо реалізувати самоврядування як в громаді, так і на рівні районів, міст, на всіх рівнях, що відкриває широкі можливості для зловживання посадовців, сприяє таких негативних явищ, як бюрократія, корупція, що унеможливорює повноцінну діяль-

ність суспільних інституцій і робить неможливим розвиток суспільства у конструктивному руслі.

Залучення молоді до громадської активності, діяльності громадських організацій зокрема, часто наражається на труднощі. Є різні причини низької громадської активності: відсутність бажання, не цікавість розвитку суспільства, відсутність необхідних знань, навичок, досвіду.

Студентство є найпрогресивнішою силою будь-якого суспільства, яка завжди була рушієм прогресивних звершень. Але дивним видається, що у наш час бурхливих суспільних змін громадська активність молоді і студентства є дуже низькою. Як свідчать систематичні спостереження за проявами соціально значущої діяльності студентів, стан їхньої активності явно недостатній. Це має наступні прояви:

- студентів важко організувати на якусь справу;
- незначна кількість студентів приймає участь у громадському житті, зокрема, підтримці громадських організацій;
- незначна кількість студентів є членами громадських організацій, у т. ч. молодіжних і студентських;
- студенти рідко приймають участь в акціях, які влаштовуються спеціально для них, як керівництвом закладу, так і молодіжними та студентськими організаціями;
- студенти часто на щось нарікають, але вкрай рідко виявляють ініціативу для самостійного вирішення наявних проблем;
- студенти рідко виявляють будь-яку власну соціально значущу ініціативу: виходять на керівництво з якимись пропозиціями чи організуються власними силами на якусь справу тощо.

Активність молоді до вироблення та впровадження політики сприяє посиленню ролі громадян в демократичних перетвореннях держав. Участь громадськості збільшує прозорість процесу прийняття рішень, а також підвищує відповідальність посадових осіб перед своїми виборцями, сприяє підвищенню ефективності органів влади.

Розвиток активності сприяє поширенню інформації про приклади успішної взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування з громадськістю.

На сьогодні мотивація молоді і студентства до громадської активності неприпустимо низька, це пояснюється, тим, що студенти переконані, що держава не переймається проблемами молоді, і покинула її напризволяще.

Відчуття громадського обов'язку, бажання приносити користь іншим і суспільству загалом не займають належного місця в мотивах поведінки молоді, передусім вона шукає у всьому власний інтерес, що зумовлений відсутністю сформованої громадської позиції.

Для підвищення мотивації до громадянської активності молодого покоління, до участі в житті суспільства, сформувати громадську позицію потрібно:

- налагодити роботу з громадянського виховання (передусім у школах і ЗВО);
- провести роз'яснювальну роботу серед молоді про діяльність громадських організацій;
- надати допомогу молоді в організації акцій (передусім інформаційну та організаторську);
- заохочувати (у т. ч. власним прикладом);
- організувати зустрічі з громадськими діячами;
- приймати участь у громадських акціях разом зі студентами та ін.

Необхідно здійснення цілеспрямованої, планомірної і систематичної виховної роботи з ними, спрямованої на формування у них почуття громадянського обов'язку та відповідальності перед громадою, державою і суспільством загалом.

Виховання молоді людини з активною громадянською позицією повинно полягати у зацікавленні її у цій діяльності. Потрібно зважати, що виховання не може бути продуктивним за відсутності власного прагнення особистості до змін.

Отже, громадянська активність молоді в сучасному українському суспільстві залежить не лише від зовнішніх факторів, від середовища, в якому живе особистість. Активна громадянська позиція молоді людини формується, перш за все, на морально-етичному рівні, адже тільки усвідомлюючи себе необхідною своїй державі і оточуючим, людина хоче щось робити і змінювати життя на краще.

УДК 316.346.32-053.6:172](477)(043.2)

Гордієнко К.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили м. Миколаїв, Україна

ПАТРІОТИЧНО АКТИВНА МОЛОДЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Серед виховних напрямів сьогодні найбільшої актуальності набуває патріотичне, громадянське виховання як основоположні, що відповідають нагальним вимогам та викликам сучасності, закладають підвалини для формування свідомих нинішніх і прийдешніх поколінь. Інтеграційні процеси в Україні відбуваються на фоні сплеску патріотичних

почуттів і нових ставлень до історії, культури, традицій і звичаїв українського народу.

Нині патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Сьогоднішнє громадянське суспільство це – вільна та незалежна країна Україна, яка за останні роки намагається розширити свої можливості. Насамперед, це громадяни цієї країни, які поступово будують своє майбутнє, змінюють навколишню дійсність та відроджують духовність і будують нову демократичну країну.

Це особливо важливо в умовах, коли поставлені завдання стійкого розвитку України в соціальній сфері, а саме: ліквідація убогості і зменшення масштабів бідності, покращення умов існування людини, розвиток її соціальної активності, посилення соціальної функції держави, забезпечення рівних можливостей в здобутті освіти, отриманні медичної допомоги та відновленні здоров'я, забезпеченні соціальної захищеності громадян тощо.

Сучасні українці це самодосконалі, високоосвічені, морально піднесені елементи держави, які тримають на собі всю країну. Кожен з них мріє про найкраще майбутнє та робить чимало заради нього. Адже виховання патріотичного почуття живе в серцях кожного українця, ця любов і віра базується на народних традиціях, національній гідності, самоповазі, саморозвитку та патріотизму. І ця віра передається з покоління в покоління, від батька до сина, від найстаршого до молодшого. Ця віра незламна, нерушима. Кожен з нас має той патріотичний вогник з самого дитинства, який з віком тільки розгорається та не згасає, але потрібно підтримувати той вогник.

На мій погляд, головною запорукою незламного суспільства є виховання у молоді патріотичної усвідомленості. Головне спрямовувати та формувати в підростаючому поколінню патріотичного характеру, морально-духовної дійсності та віри в українське майбутнє.

Моя думка, що формування таких якостей молодого громадянина здебільшого залежить від системних заходів державної влади, місцевих органів виконавчої влади, молодіжних громадських організацій та кожної особистості в Україні. Виховання патріотичного духу є складовою ланкою у формуванні громадських і конституційних обов'язків молоді, що несе за собою формування особистісних рис, правової, моральної, інтелектуальної, трудової культури. Насамперед, патріотичне виховання формується на прикладах з української історії, козацтва, культури наших предків.

Існування активної патріотичної молоді в Україні залежить від підтримки в самореалізації та самопізнанні професійного рівня, а саме інноваційного розвитку в суспільстві, можливість опановувати все більше наук, перероблювати свої набуті знання в нові ідеї. Необхідність у цьому є велика, так як Україна вступила в час інноваційних змін, що позначилось у всіх сферах сучасного суспільства.

Інтелектуальний, духовний, моральний, правовий базис нашого суспільства забезпечує освіта. Освіта молоді впливає на рівень патріотизму, на духовне виховання, на всі сфери суспільного життя. Зміцнення освітньо-кваліфікаційного рівня, допомога фахівцям в працевлаштуванні, заохочення до нових можливостей має стати пріоритетом в державній політиці України.

УДК 172.12:216.3:37.035-057.875

Мурза Ю. А.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

Розвиток громадянського суспільства нашої держави передбачає залучення молоді до суспільно-значущої активності та розвитку їх громадянської позиції. Формування громадянської позиції молоді є першочерговим завданням молодіжної політики та закладів освіти. Особливо, актуальним є проведення виховної та наставницької роботи зі студентською молоддю. Навчально-виховний процес у сучасному вищому навчальному закладі має розвивати індивідуальну ерудицію студентів та сприяти формуванню соціальної активності молоді і загальнокультурних поглядів. Також на рівень сформованості соціальної активності студентів впливають молодіжні спілки та організації, які направляють активність молоді на гострі соціальні проблеми місцевого чи загального рівня.

Важливим фактором формування громадянської активності студентів, окрім закладу освіти, є сім'я. Адже досвід відстоювати свої інтереси, усвідомлювати свою відповідальність та проявляти цікавість до суспільного життя походить з дитинства та сім'ї. У першу чергу, сім'я створює умови для формування особистості та її поглядів на суспільство: його норми та правила. Тим самим, дає можливість особистості розвиватись у певному напрямі та відстоювати свої права. Сім'я є

джерелом пізнання та уявлень про суспільство загалом: правила поведінки у ньому, можливість прояву власних інтересів та активності, відстоювання своїх прав.

Процес формування громадянської активності передбачає комплексний підхід до становлення, розвитку та функціонування громадянського суспільства. Відповідно, соціальні інститути повинні націлюватися на розповсюдження інформації про соціальні рухи, громадські організації, добровільні суспільні об'єднання, а також сприяти створенню нових молодіжних угруповань.

Важливим фактором молодіжних угруповань є характер їх ідеології. Формування ідеології залежить від світоглядних, культурних та освітньо-виховних поглядів особистості, що сформувались ще у дитинстві на основі батьківського соціального досвіду. Значну роль відіграє готовність батьків до реалізації успішної соціалізації дитини, становлення її громадянських поглядів та усвідомлення власної суспільної відповідальності. Наразі існує проблема великої кількості суперечної інформації, яку діти не здатні зрозуміти без допомоги дорослих. Для запобігання цього необхідним є:

- інформованість батьків з питань соціальної активності громадян;
- зосередження уваги на важливості породжувати свідому ідеологію громадянського суспільства;
- виховання громадянської свідомості у закладах освіти;
- популяризація діяльності громадських організацій серед дітей та молоді;
- стимулювання молоді до прояву власної громадянської активності.

З метою виховання активного громадянина України, який усвідомлює свою соціальну значущість та відповідальність, необхідно заохочувати молодь та молодих батьків до формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у дітей. Тому має проводитись інформативна та просвітницька робота у закладах освіти, органах державної влади, інститутах громадянського суспільства, молодіжних організаціях та спілках з формування у населення високого рівня усвідомлення важливості громадянської активності. Емпіричні дослідження показують, що молодь це саме та соціальна група, яка схильна до становлення громадянської активності та формування мотиваційних чинників.

Бризгун Д. І.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЖІНОК ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах реформування економіки України постпенітенціарна допомога жінкам, звільненим із місць позбавлення волі, набуває особливої актуальності, у зв'язку зі зниженням рівня життя та безробіттям.

Соціальна адаптація жінок – це комплекс заходів, спрямованих на відновлення зв'язків колишньої засудженої та її соціальну реабілітацію після звільнення на волю. Якщо звільненому з місць позбавлення волі створити гідні житлові умови, працевлаштувати, надати правову, фінансову, психологічну та медичну допомогу, то процес реабілітації відбуватиметься успішно й не буде повторної злочинності. Якщо ж звільнений не зможе знайти роботу, житло, не створить сім'ю, не налагодить зв'язків з родичами та близькими й не отримає правової, медичної, психологічної та фінансової допомоги, то він знову стане на шлях учинення злочину. Тому саме постпенітенціарна ресоціалізація має важливе значення для соціальної адаптації особистості.

Процес повернення жінок, звільнених із місць позбавлення волі, до законослухняного життя дуже складний і додатково ускладнюється, якщо жінка була засуджена неодноразово та провела в місцях позбавлення волі декілька років. Відомо, що ізоляція від суспільства, особливо на тривалий строк, спричиняє втрату соціально корисних зв'язків і позбавляє самостійності в розв'язанні побутових проблем. Перебуваючи в установах виконання покарань, жінка подеколи здобуває нові для неї навички злочинного життя, крім того, під час відбування покарання деякі деформації особистості можуть поглибитися, що істотно ускладнює ресоціалізацію неодноразово засуджених жінок і їх соціальну адаптацію після звільнення на волю.

Одним із засобів успішної ресоціалізації жінок після звільнення з місць позбавлення волі є процес їх соціальної адаптації, що передбачає відновлення соціального статусу, корисних зв'язків, звичок, навичок, трудової кваліфікації, формування позитивного способу життя. Це потребує нормальних житлових і побутових умов, реєстрації (прописки), працевлаштування, медичної, психологічної та соціальної допомоги.

У межах наукового дослідження встановлено, що причиною невиконання вимог щодо працевлаштування жінок, звільнених із місць позбавлення волі, центрами зайнятості населення, виконавчими орга-

нами влади й управління та органами внутрішніх справ є їх низька кваліфікація, порівняно з працівниками аналогічних спеціальностей. Практика свідчить, що жінкам, звільненим із місць позбавлення волі, які втратили соціальні зв'язки з сім'єю, родичами та близькими, на пошуки місця роботи та житла необхідно кілька місяців, упродовж яких вони жебракують, ночують на вокзалах, у підвалах і знову вчиняють злочини. За даними Державної пенітенціарної служби України, на запити установ виконання покарань про трудове й побутове влаштування звільнених дає відповіді лише незначна частина територіальних органів внутрішніх справ. Процес соціальної адаптації звільнених жінок з місць позбавлення волі становить другий етап соціалізації особистості, на якому вона має знову адаптуватися в суспільстві й відновити ті позитивні якості, які мала до засудження.

30 серпня 2004 р. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про затвердження Державної програми соціальної адаптації осіб, які звільнені з місць позбавлення волі, на 2004–2006 рр.», у якій визначено заходи для створення центрів соціальної адаптації звільнених осіб, проте джерел фінансування не передбачено, тому всі питання з надання допомоги покладено на Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство освіти і науки молоді та спорту, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство внутрішніх справ, Державну пенітенціарну службу України.

Аналіз Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» свідчить, що окремі його положення мають формальний характер, містять тільки директивні вказівки, однак не визначають конкретних виконавців, за рахунок яких джерел має фінансуватися утримання центрів соціальної адаптації, будинків для інвалідів, тимчасового перебування, надання медичної, психологічної допомоги. Крім того, цей закон не передбачає забезпечення житлом.

На підставі вищевикладеного, доходимо таких висновків:

- потребує вирішення питання державного фінансування програми соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі;

- необхідно чітко регламентувати надання правової, соціальної, медичної, психологічної допомоги, соціального контролю в період соціальної адаптації;

- слід розв'язати проблему працевлаштування та надання житлової допомоги, що передбачено Житловим кодексом України. Жінкам, які не мають житла в обраному місті проживання, після прибуття на період до його отримання місцевими органами виконавчої влади надають можливість тимчасово мешкати в гуртожитках або центрах соціальної адаптації, які мають бути створені цими місцевими органами виконавчої влади;

– у регіонах за допомогою міських державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування за рахунок місцевих бюджетних і позабюджетних коштів, благодійних і релігійних організацій створити притулки, будинки нічного й тимчасового перебування осіб, які не мають житла, будинки-інтернати для осіб похилого віку та інвалідів I–II груп, а також для осіб, які втратили соціальні зв'язки із сім'єю і не мають постійного місця проживання;

– у проекті Податкового кодексу України розробити механізм пільгового оподаткування тих підприємств, установ й організацій різних форм власності та видів господарювання, що будуть брати на роботу осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.

УДК:316.346.32–053.6–057.875:323.21](043.2)

Ромашевський О. А.,

магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЗВО

Протягом всієї історії людства, молодь завжди була основною як економічною, інтелектуальною так і соціально-політичною силою будь якої країни. Основним вектором напрямку розвитку всіх країн світу, завжди була підтримка молодого населення, адже саме вони складають основну робочу силу, військовий та інтелектуальний ресурс.

Сьогодні відбувається багато інноваційних змін у системі освіти. Гуманістичні тенденції змінили модель освіти, інтегруючи в неї цінності культури, діалогічний характер відносин учасників педагогічного процесу, забезпечуючи цілісний розвиток особистості кожного майбутнього фахівця. На сучасному етапі розвитку суспільства постає необхідність змін професійно значущих ціннісних орієнтацій та якостей. Тільки орієнтація на високу якість та результати праці, максимальна професійна самореалізація, креативність, уміння працювати в команді дозволяють спеціалістові стати конкурентоздатним у сучасних умовах. У зв'язку із цим дедалі більш актуальною стає проблема формування корпоративної культури студентів університету.

Корпоративна культура студентів виявляється у різних видах діяльності, в яких з розвитком свідомості та самосвідомості відбувається

інтенсивне формування моральновольової сфери. Закріплюється здатність керуватися у своїй поведінці й навчальній діяльності більш віддаленими цілями, зміцнюється сила волі, витримка, наполегливість, самоконтроль, задоволення потреб у життєво необхідних матеріальних і духовних благах. Збагачується мотиваційна основа вольових дій, соціальна взаємодія, здатність до критичного їх аналізу. В процесі формування корпоративної культури виробляється вміння підпорядковувати свої вчинки й поведінку конкретним цілям, перебудовувати мотиви діяльності, бути відповідальним перед собою і колективом, мати почуття суспільного обов'язку, ідейні переконання, моральні принципи, що сприяє розвитку самоконтролю, самозобов'язання, самоаналізу.

Прискорення темпів громадського життя спричиняє підвищення ролі і значення молоді в суспільно-політичному і культурному житті. Справа не стільки в абсолютному зростанні чисельності молодих людей, скільки в мінливих соціальних умовах. Чим вищим є темп техніко-економічного розвитку, чим швидше оновлюються знання, умови праці та побуту, тим помітніше стають соціально-культурні розходження між поколіннями. Нові проблеми та події підштовхують на пошуки принципово нових рішень і критичну переоцінку минулого досвіду.

Останнім часом ми можемо яскраво спостерігати і вплив молоді на соціально-політичні зміни в Україні. На прикладі виборів 2019 року, де ми спостерігали рекордну явку молодих людей на виборчі дільниці. Коли раніше молодь не проявляла таку активність, не було і яскравих змін в політичному житті країни, та у влади стояли люди які займаються політикою ще з радянських часів, зараз же ми можемо спостерігати активізацію молоді в політичних колах та вперше за багато років маємо надію на покращення ситуації в житті українців. Молодь втомилася від постійного та прогресуючого занепаду в країні, якій після розпаду Радянського Союзу, зарубіжні експерти пророкували найкращий та найшвидший економічний та соціальний розвиток серед усіх країн СНД. Умови часу, потребують швидкого реагування та активних змін, ми вважаємо, що саме молодь повинна стати тією рушійною силою, яка покладе кінець корупції та застарілим принципам і нормам в управлінні державою, та приведе нарешті нашу країну у її «Світле майбутнє».

Велике значення у активізації громадянської активності та соціалізації студентської молоді, має саме корпоративна культура у ЗВО, яка спрямована на зміцнення соціальних зв'язків між студентами та активізацію їх відчуття єдинства та спільної вищої цілі.

Принципи корпоративної культури студенти сприймають крізь призму соціалізаційного досвіду та інкультурації, що реалізуються під час навчання. Зокрема і поза межами закладу. Сформована у студентів система життєвих цінностей може як сприяти, так і перешкоджати засвоєнню принципів корпоративної культури ВНЗ, які покликані сприяти всебічному особистісному розвитку кожного студента, розкриттю наукового й творчого потенціалу, активності, ініціативності, лідерських якостей тощо.

Високий пріоритет в системі життєвих цінностей доброзичливості є універсальною запорукою сприйняття студентами університету цінностей корпоративної культури. Тому при розробці заходів із залучення студентів до корпоративної культури треба використовувати позитивний потенціал цінностей доброзичливості, універсалізму і стимуляції, які орієнтують на турботу про безпосереднє оточення, громадські інтереси, відкритість новому досвіду та готовність долати труднощі, і нейтралізовувати деструктивну дію гедонізму, який орієнтує людину виключно на самого себе.

Студенти є носіями особливостей корпоративної культури університету, його традицій, цінностей, іміджу не лише в період свого навчання, але й багато років після його закінчення. На сучасному етапі розвитку суспільства й освіти формування корпоративної культури студентів університету є необхідним і своєчасним, оскільки вона дозволяє підвищити у студентів рівень сформованості таких особових якостей, які сприяють успішній професійній діяльності в майбутньому.

Отже, корпоративна культура студентів є інструментом, за допомогою якого всі студенти орієнтовані на рішення спільних завдань, вона мобілізує ініціативу, забезпечує ефективну взаємодію в навчальному середовищі, та розвиток громадянської активності. Корпоративна культура забезпечує консолідацію та згуртованість студентів на основі спільних цінностей, які сприяють підтримці високої репутації університету, за рахунок створення сприятливого емоційно-психологічного клімату, надання студентам можливості самореалізації, здобуття морального і матеріального задоволення.

Майбутнє – в наших руках, тому зважаючи на нинішній соціально-політичний стан в Україні, саме молодь повинна зробити вагомий внесок у вирішення національних проблем, і в першу чергу від громадянської активності та освіченості молодого покоління залежить, яким саме воно буде.

Федчишина Ю. В.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток людини визначається насамперед мірою свободи людини, поваги до її гідності, створенням перспективи для самовизначення та умов для реалізації політичних, громадянських, економічних і культурних прав. Волевиявлення та вираження ідей щодо розвитку громадянського суспільства є невичерпним правом кожної людини. І зокрема це стосується молоді з особливими потребами, від якої також залежить державотворення та розвиток громадянського суспільства.

Формування громадянського суспільства в Україні вимагає створення соціально-економічних і політичних основ. Для цього потрібно здійснити цілий комплекс перетворень в усіх суспільних сферах насамперед в економічній, соціально-політичній і духовній сферах.

В економічній сфері – це забезпечення свободи економічної діяльності та вільне існування всіх форм власності, розвиток ринкових відносин, формування підприємницьких об'єднань, вивчення соціально-економічних механізмів управління економікою та регулювання соціально-економічних процесів. Щодо економічної сфери, то на даний час молодь стикається з великою кількістю труднощів, де економічна свобода молоді, а тим паче молоді з особливими потребами стає вкрай гострою. Є лише незначна частина організацій, готових залучити потенціал молоді з особливими потребами до розвитку своєї економічної діяльності.

У політичній сфері – це становлення громадянського суспільства і правової держави, в якій основним регулятором життєдіяльності суспільства є закон; розвиненість суспільних, культурних, сімейних та релігійних відносин без надмірного втручання державних органів; підвищення рівня політичної культури – знання і вміння використовувати політику, як засіб пізнання і перетворення світу; вивільнення політичної свідомості громадян від стереотипів догматичного мислення. Політична складова в житті молоді є неминучою. Молодь з особливими потребами, як ніхто інший, має долучатися до процесів державотворення, знати свої права та розвивати політичну обізнаність та свідомість як свою, так і громадян України. Тому що це є громадянським обов'язком кожної людини.

В даний час, в українському суспільстві молодій людині з особливими потребами важко вступити у простір громадянського суспільст-

ва, бути повноправним членом та докладати безліч своїх сил та амбіцій. Адже для того щоб долучитися до загальнонаціонального процесу державотворення, молода людина стикається з безліччю проблем. По-перше, значна частина молоді просто не може залишити своїх домівок, добратися до певного місця громадськості, що ускладнює їхню мобільність. По-друге, молодь з особливими потребами, маючи невичерпний ресурс та обдарованість у тій чи іншій справі, немає можливості їх розкрити та реалізувати. По-третє, якщо у молодій людини наявна певного роду інвалідність (порушення опорно-рухового апарату, органів зору чи слуху), то здебільшого установи невідлаштовані саме для цих людей, що також блокує їх потенціал та можливості. По-четверте, недоступність інформації про спосіб залучення молоді до розвитку громадянського суспільства.

Вирішення окреслених проблем можливе, на нашу думку, наступними напрямками діяльності органів державної влади та суспільства в цілому:

- забезпечення архітектурної доступності споруд на основі дотримання принципів універсального дизайну;
- поширення інформації про певні громадські організації та заснування нових, які були б підлаштовані до потреб людини з інвалідністю та допомагали їм реалізовувати власний потенціал;
- відкриття молодіжних фондів, що надають гранти на вирішення невідкладних проблем людей з інвалідністю. Це дасть змогу зрушити з місця та залучати молодь з особливими потребами до активної участі у громадському житті. Тим не менше, молодь з особливими потребами у XXI столітті повинна мати шанс просувати та надихати соціально-політичні зміни повсюди, як в Україні, так і в світі.

УДК 316.614

Зайцева О. О.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРА ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ АГРЕСИВНОСТІ У ВАЖКОВИХОВУВАНИХ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Молодший підлітковий період є важливим в житті людини, адже у цьому віці молодший підліток може бути важковиховуваним та схильним до агресивної поведінки.

Згідно з більшістю вікових періодизацій психічного розвитку особистості, підлітковий вік визначається періодом 11–13 (молодший

підлітковий вік, негативна фаза, і до 13–15 років (старший підлітковий вік, позитивна фаза). Відповідно саме молодший підлітковий вік вважається негативною фазою підліткового віку.

У важковиховуваних молодших підлітків відбувається не лише порушення моральних уявлень і норм, але й знижується або втрачається відповідальність за свої вчинки, формується протиправна поведінка аморальної особистості,

Що стосується форм агресивних реакцій у підлітків, які зустрічаються в різних наукових джерелах, то необхідно виділити наступні: фізична агресія – підліток використовує фізичну силу проти іншої особи; непряма агресія – вчинення таких дій агресивного характеру, які спрямовані на кого-небудь опосередковано (тупання, крик, плітки, злісні жарти і т.д.); вербальна агресія – використання підлітком в якості вираження своїх негативних емоцій словесних форми (загроза, вереск, лайка тощо); дратівливість – з найменшого приводу підліток виявляє різкість, запальність, грубість; негативізм – виражається в опозиції проти правил, законів і звичаїв; образа – заздрість і ненависть підлітка до оточуючих, що зумовлено почуттям гіркоти, гніву на весь світ за дійсні або уявні страждання; підозрілість – розкривається в недовірі і настороженості підлітка до оточуючих внаслідок переконаності в тому, що вони можуть завдати йому шкоди; прихована агресія – систематичний тиск на кого-небудь, однак без відкритого прояву ворожості; найбільш ефективною для дітей молодшого підліткового віку є ігрова корекція агресивної поведінки. Гра – це імпровізація, що дозволяє зрозуміти, як дитина пристосовується до світу, пізнає його. Для дитини гра – серйозне, повне сенсу заняття, яке сприяє її психічному, фізичному і соціальному розвитку. Це також одна з форм «самотерапії», завдяки якій можуть бути відредаговані різні конфлікти й негаразди.

Для виправлення наявного становища щодо підліткової агресивності й існують ігрові технології, спрямовані на зняття агресії. Під час гри дитина має шанс поставити себе на місце товариша, оцінити свою поведінку збоку. Ігрові технології розуміються як сукупність способів, дій, форм та методів ігрової діяльності, спрямованих на встановлення, збереження чи поліпшення соціального функціонування об'єкта.

Таким чином, слід навчити людину молодшого підліткового віку контролювати свою агресію, відстоювати свої права й інтереси, а також захищати себе, не обмежуючи при цьому інтересів інших людей і не завдаючи їм моральної або фізичної шкоди. Необхідно зрозуміти і усунути причини протесту й опору підлітка, тому, вважаємо, що впровадження ігрових технологій сприятиме зниженню агресивності молодших підлітків.

Пілісва В. Р.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДО УМОВ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Новим феноменом для регіональних ринків праці є поява нової категорії громадян, які потребують працевлаштування – внутрішньо переміщені особи (ВПО), з якими служба зайнятості зіткнулася вперше в історії України після анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим України та збройного конфлікту на сході України з 2014 року.

У дослідженні Міжнародної організації праці «Оцінка потреб та можливостей зайнятості внутрішньо переміщених осіб в Україні» основними завданнями вбачаються: по-перше, забезпечення якісного та якнайбільш наповненого соціальними послугами інформаційного простору; по-друге, здійснювати психологічний супровід – допомагати ВПО адаптуватися до виниклих обставин у сфері зайнятості шляхом зменшення психологічної напруги та актуалізації психологічних ресурсів людини, її здатності до позитивного мислення. Більш того, робота щодо охоплення ВПО соціальними послугами у сфері зайнятості умовно розділена на послідовні етапи.

Робота з ВПО повинна починатися з аналітичного напрямку. Мета цього етапу – визначити контингент, актуальні потреби тощо, який стан перспектив (наявний стан регіонального ринку праці) і виявлення потенціальних можливостей.

Перший напрям – моніторинг потреб і труднощів ВПО:

– моніторинг потреб ВПО. Для ВПО актуальними є юридичні консультації (92,4%) і довідкова інформація (85,6%);

– моніторинг зовнішніх труднощів на шляху працевлаштування ВПО. З'ясовано, що основні труднощі на шляху працевлаштування ВПО пов'язані з: – невідповідністю рівня пропонованої заробітної плати бажанням переміщеної особи; – невідповідністю професійно-кваліфікаційного рівня підготовки переселенців потребам роботодавця; – нестабільністю ситуації в регіоні, що впливає на створення роботодавцями робочих місць; – невизначеністю ВПО в питанні тривалості перебування їх у регіоні, надія на швидке повернення додому; відповідно, і відмова роботодавців у працевлаштуванні ВПО у зв'язку з цим; – недостатньою кількістю вакансій з наданням житла; – відсутністю наміру

змінити професію. Невпевненість ВПО у доцільності професійного навчання у зв'язку з невизначеністю подальшого місця свого перебування.

За оцінками Міжнародної організації праці, другий напрям дій – посилення психологічного супроводу в рамках профорієнтаційної діяльності з ВПО. Системна профорієнтаційна робота розпочалась у 2015 р. У регіональних відділеннях Управління праці та соціального захисту населення спеціалісти служби зайнятості запровадили анкетування внутрішньо переміщених осіб щодо з'ясування їх потреб та емоційного стану. Результати опитування підтвердили напружений емоційний стан ВПО та певні психологічно-адаптивні труднощі щодо пристосування до нових умов життя та до ринку праці.

Запропонована поетапна робота вже ведеться. Наприклад, значна кількість людей даної категорії на регіональному ринку праці підштовхнув Донецьку службу зайнятості до поглибленого аналізу та подальшої розробки комплексного підходу щодо сприяння адаптації вимушених переселенців до ринку праці регіону: посилити психологічну та інформаційні складові, розширити співпрацю з партнерськими організаціями та запропонувати зміни до законів у сфері зайнятості щодо розширення можливостей сприяння зайнятості ВПО.

Отже, ВПО – одна з найбільш вразливих категорій населення у сфері зайнятості в Україні сьогодення, тому головними завданнями працевлаштування ВПО в сучасних умовах є сприяння їх адаптації на регіональному ринку праці.

УДК 364:177.72](477)(043.2)

Біла Ю. С.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕЦЕНАТСТВО ЯК ПРОЯВ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Демократія, як суспільний лад, створює можливості для реалізації людини, можливості впливати на прийняття рішень, брати участь у їх прийнятті, при цьому ця участь має бути усвідомленою і відповідальною для кожного громадянина. Тобто демократія сприяє формуванню ініціативи та активності людини. Розглядаючи феномен активності людини в соціально-політичному житті, варто згадати про меценатство.

Меценатство є важливим чинником підтримки культури, мистецтва, науки і освіти, розвитку творчого, духовного, інтелектуального

потенціалу українського суспільства. Діяльність меценатів, що має суспільний (недержавний) характер, здійснюється у взаємодії з органами державної влади і органами місцевого самоврядування та дістає державну підтримку.

У сьогоднішній Україні гостро відчують необхідність об'єднавчої ідеї. Нею може стати прагнення кожного українця брати посильну участь у благодійних програмах, допомагаючи і конкретним людям, і суспільству в цілому вирішувати багато наболілих проблем. Головною метою такої ідеї повинна стати міцна консолідація усього українського суспільства. Одним з необхідних, гуманних та дієвих інструментів, за допомогою якого, можна досягти цієї благородної мети, є Ліга українських меценатів, що об'єднує успішних і небайдужих людей, які добре знають потреби нашого суспільства. Саме такі благодійники не бояться постіти брати на себе тягар дієвої соціальної допомоги. Результатом їх зусиль є не тільки покращення життя конкретних людей, але й створення моральної, творчої атмосфери, плідотворної як для економічного, так і духовного розвитку України.

У минулі часи добродійність була справою звичною і вельми поважаною. Тих, хто допомагав потребуючим в міру своїх можливостей, називали добродійниками, багатих дарувальників-меценатами. Проте сьогодні з'ясувалося, що убогість і економічна нестабільність принижують нас куди більше. Держава виявилася не в змозі забезпечити гідне життя людям похилого віку, сиротам, інвалідам. І тоді, як Фенікс з попелу, почала відроджуватися добродійність.

Продовжують традицію меценатства сучасні бізнесмени. Прикладом є донецький міський добродійний Фонд «Доброта». За словами директора «Доброти», основними напрямками діяльності Фонду є підтримка лікарень, дитячих будинків, соціальних організацій, боротьба з жебрацтвом, реабілітація колишніх ув'язнених, екстренна медична допомога. Практично щодня Фонд «Доброта» одержує 5–6 пожертвувань. А ось керувати непростим добродійним процесом дійсно може тільки людина багата, у якої не буде спокуси включити в число потенційних обогодіяних самого себе.

За словами голови Комітету Верховної Ради з питань культури і духовності Леся Танюка, неврегульованим залишається питання вибору об'єкта для меценатської підтримки і контролю за цільовим використанням засобів у повному обсязі. Нерідко добродійна фінансова допомога є інструментом для відмивання грошей і лобювання інтересів дружніх структур.

На мою думку, найбільшою перешкодою широкій практиці меценатства серед вітчизняних бізнес-структур є визначення, яке дає меценатській діяльності діючий Закон України «Про благодійну діяльність

та благодійні організації». Він розмежовує поняття «меценатство» і «спонсорство». Так, займатися меценатством можуть тільки фізичні особи, оскільки добродійна допомога, що надається юридичним, у тому числі і фінансовими установами, підпадає під визначення «спонсорство». При чому спонсорство одночасно має ознаки, властиві і добродійній діяльності, і рекламним заходам.

Отже, однією з головних умов формування і функціонування громадянського суспільства є специфічна якість особистості кожного громадянина – громадянська активність, яка включає в себе показники громадянськості, громадянської позиції та виступає головним стрижнем, який визначає цінність і цілісність особистості. Сьогодні меценатство в Україні проявляється серед активних громадян, які створюють різноманітні благодійні організації, допомагають людям та суспільству. Громадська активність меценатів заснована на свідомому бажанні людини брати участь у суспільному житті, розглядається як прояв діяльнісної природи людини та уособлює собою ініціативний вплив особистості на оточуюче середовище, на інших людей і на саму себе.

УДК 378.1

Сивасва М.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПОТРЕБА СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Становлення та розвиток студентської молоді тісно пов'язаний із формуванням комунікативної культури, яка відображає не лише досконале володіння мовою на вербальному і невербальному рівнях, а й уміння спілкуватися, дотримуючись морально-етичних норм і враховуючи психологічні особливості співрозмовника. В економічно розвинених країнах це головний критерій для працевлаштування та кар'єрного зростання у професіях типу «людина – людина». З огляду на це, комунікативну культуру доцільно розглядати як одну з головних вимог сучасного суспільства.

Комунікативну культуру можна представити як: здатність до узгодження й співвіднесення своїх дій з іншими, прийняття й сприйнятливості іншого, підбору й пред'явлення аргументів, висування альтерна-

тивних пояснень, обговоренню проблеми, розуміння й поваги думок інших і на основі цього до регулювання відносин для створення спільності комунікантів у досягненні єдиної мети діяльності; потреба в іншому, у розширенні меж комунікацій, зіставленні точок зору, уміння стати на позицію контрагента; готовність до гнучкої тактовної взаємодії з іншим, до рефлексивної діяльності, до проектування комунікативних умінь і застосуванню їх у новій ситуації.

На основі наукових досліджень комунікативну культуру розглядають як багатопланове явище установлення і розвитку зв'язків з людьми, що передбачає обмін інформацією, певну тактику і стратегію взаємодії, спрямування і взаєморозуміння між суб'єктами спілкування; регулятор поведінки, гарант шанобливого ставлення особистості до інших.

Формування навичок комунікативної культури розв'яже чимало проблем на етапі розвитку сучасної освіти, у міжособистісних взаємостосунках, а також у суспільстві в цілому. Для формування комунікативної культури необхідно створювати сприятливі дидактичні умови, використовувати особистісну індивідуалізацію, що припускає врахування контексту діяльності особистості, її життєвого досвіду, сфери його інтересів, бажань, духовних потреб, світогляду, емоційно-почуттєвої сфери й статусу особистості в колективі.

Значення комунікативної культури визначається через ряд функцій, сутність яких розкриває актуальний аспект комунікацій у сучасному світовому просторі, а саме: комунікативна функція, ідентифікаційна функція, експресивна функція, гносеологічна, мислетворча, естетична, культурологічна, номінативна функція.

Розвиток комунікативної культури особистості сприяє забезпеченню функції соціалізації, що передбачає підготовку до встановлення взаємних стосунків із суб'єктом комунікації, колективом, соціальним середовищем через оволодіння правилами вербальної та невербальної поведінки в стандартизованих комунікативних ситуаціях; вибір найдоцільніших засобів комунікації для досягнення мети у конкретній комунікативній ситуації; відкритість і довіру між комунікативними партнерами; усвідомлення і подолання бар'єрів комунікації; вибір оптимального стилю спілкування і керівництва колективом; подолання перешкод у взаєморозумінні; врегулювання конфліктних ситуацій; усвідомлення власного місця в системі рольових, статусних, ділових, взаєморозумінні; врегулювання конфліктних ситуацій; усвідомлення власного місця в системі рольових, статусних, ділових, міжособистісних та інших зв'язків.

Комунікативна культура є важливою складовою урівноваження та запобігання конфліктів, а також вирішення деяких особистих проблем. З метою формування здорового психологічного стану у колективі та

суспільства в цілому необхідно знати та вміти використовувати комунікативну культуру як одну з основних ланок у формуванні власної сприятливої особистості.

Практична діяльність майбутніх фахівців ґрунтується на комунікативній культурі, яку вони розвивають і удосконалюють у процесі своєї трудової діяльності значною мірою за допомогою найрізноманітніших комунікативних засобів, тобто шляхом спілкування з найширшим колом осіб, значним за чисельністю і неоднозначним за складом, психологією, інтелектом. Це пов'язано також з обробкою великих обсягів інформації, прийняттям рішень у суперечливих та нестандартних ситуаціях, варіантністю та альтернативністю можливих рішень та дій. У цьому сенсі комунікативна культура передбачає синтез інформативності та варіативності мислення, повноту усвідомлення проблем, аналіз альтернативних, зокрема і протилежних варіантів їх вирішення, обґрунтованість та аргументованість висновків, стислість, зрозумілість і компактність висновків та суджень. І саме у цьому полягає об'єктивація знань і суджень про роль і значення комунікативної культури в особистому та майбутньому професійному житті молоді.

Заслужують на увагу педагогічні умови формування комунікативної культури фахівців сфери обслуговування: зорієнтованість процесу формування комунікативної культури на розвиток особистості майбутніх фахівців; наявність потреби розвитку професійно-комунікативних якостей, прагнення до професійного й особистісного зростання, підвищення власного професійного статусу; залучення студентів до комунікативної активності з метою розвитку їхніх професійно-комунікативних якостей; стимулювання особистісно-професійної самостійності та творчих здібностей студента у процесі формування комунікативної культури; упровадження спецкурсу «Основи комунікативної культури фахівців сфери обслуговування»; закріплення морально-етичних засад міжособистісної взаємодії; наявність комунікативних знань, практичних умінь і навичок виконання професійних обов'язків у реальному виробничому процесі на основі їх інтеріоризації під час професійної підготовки; організація особистісно орієнтованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу з метою збагачення й систематизації професійно-комунікативних цінностей і знань студентів; розроблення і застосування цілісної методики формування комунікативної культури фахівців; цілеспрямоване включення комунікативних компетентностей у навчально-виробничу діяльність майбутніх фахівців сфери обслуговування.

Реалізація таких педагогічних умов спрямовує на формування у студентів комунікативної культури, ставлення до неї як до чинника

успішної професійної діяльності, усвідомлення можливості професійного самовдосконалення через її розвиток, забезпечення готовності особистості до майбутньої професійної діяльності з урахуванням запитів суспільства до сфери обслуговування.

УДК 316.325:323.2[-057.875(043.2)

Дорошенко О. В.,

аспірант кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний стан розвитку суспільства потребує від вищої школи підготовки таких спеціалістів, які зможуть поєднувати професійну діяльність з активною участю в громадській роботі та проявляти себе конкуренто-спроможними фахівцями.

Розглядаючи феномен «соціальна активність» людини, варто акцентувати увагу на тому, що громадянське суспільство представляє собою комплексний соціокультурний та суспільно-політичний феномен, що складається із: *соціальних інститутів* (незалежні медіа; громадська думка; добровільні асоціації та об'єднання громадян; система зовнішнього громадського контролю за владою тощо); *соціальних практик* (суспільна, громадянська активність населення, що не обмежується участю у виборах; громадські рухи; ініціативні групи; залученість громадян до добровільних суспільних об'єднань; правова культура та вміння використовувати правозахисну та судову систему; діяльність незалежних правозахисних недержавних організацій; лобіювання суспільно-значущих ініціатив); *суспільних цінностей та чеснот* (толерантність, плюралізм, довіра до співвітчизників та суспільних інститутів, здатність до компромісів, самоповага, ввічливість, громадська солідарність та взаємодопомога).

Важливо наголосити, що однією із провідних умов формування і функціонування громадянського суспільства є специфічна якість особистості кожного громадянина – *громадянська активність*, структура якої складається із показників громадянськості, громадянської позиції та виступає основним стрижнем, що визначає цінність і цілісність особистості.

Слід відзначити, що сучасні вітчизняні науковці феномен «громадянське суспільство» розглядають з точки зору багатьох підходів. Зокрема, у працях В. Андрущенка, В. Бабкіна, В. Бакірова, І. Варзаря, І. Горбатенко, О. Лановенка, В. Князева, А. Колодій, В. Кременя, В. Пилипенка, Т. Розової, В. Ткаченка, А. Ткачука, О. Шевченка та ін. аналізуються соціально-економічні, політичні і духовні чинники самоорганізації українського суспільства. Соціальний аспект активності різних соціальних верств українського суспільства розглядали: С. Войтович, Є. Головаха, О. Кучеренко, С. Макєєв, Н. Паніна, В. Тарасенко, М. Чурилов, О. Якуба та ін. Проблеми функціонування інститутів громадянського суспільства досліджували В. Бебик, М. Бурмака, М. Головатий, Г. Зеленько, І. Курас, М. Михальченко, Н. Отрешко, Ю. Привалов, Т. Рудницька, Т. Ткаченко, Л. Шкляр, Ю. Яковенко та ін.

Поняття «громадянська активність» були предметом досліджень у працях Д. Акімова, Т. Безверхої, М. Боришевського, Н. Дерев'янка, І. Жадан, В. Іванчука, А. Карася, В. Поплужного, О. Сухомлинської, К. Чорної, С. Рябова, Л. Шангіної та інших. Більшість науковців підтримують точку зору, що громадянська активність – це структурно-змістовна якість особистості, що формується і розвивається на основі власних ціннісних орієнтацій, враховуючи цінності суспільства, правові норми та вимоги держави; спрямовує діяльність, поведінку, спілкування людини, як представника соціального світу, на створення громадянських відносин та відображає характер інституціональної взаємодії з владою.

Основу громадянської активності студентської молоді складають такі показники як: інтерес до суспільної і громадської роботи; організаторські здібності; ініціативність; вимогливість до себе та інших; відповідальність за виконання громадських доручень; готовність допомагати іншим. Сферами прояву громадянської активності є соціально-комунікативна, громадська, суспільно-політична. Серед функцій громадянської активності студентської молоді науковці виокремлюють такі як: реальне здійснення впливу на рішення, які приймаються в суспільстві; участь у розробці законів або розпоряджень; зміна або відхилення правових актів; постійне самовдосконалення.

Формування громадянської активності студентської молоді представляє собою складний багатогранний процес, що протікає як в умовах навчальної, так і поза навчальної діяльності. Цей процес передбачає науково-обумовлене управління та керівництво, що включає урахування як зовнішніх (об'єктивних), так і внутрішніх (суб'єктивних) факторів розвитку особистості студента, динамічного взаємозв'язку соціального та психологічного.

Громадська активність студентів характеризується як первинною (бажання, інтерес, потреба до громадської діяльності), так і вторинною мотивацією (задоволеність від виконання громадських робіт, звичка до неї). Оволодіння студентом системою різнорідних знань, умінь та навичок громадської роботи характеризує ступень його підготовленості до неї. Певна сукупність знань, навичок та умінь допомагають вирішувати нові складні завдання; формують стійке позитивне ставлення до громадської роботи та сприяють створенню умов для якісних змін у мотиваційній сфері особистості, її інтересах; підвищують рівень самостійності; сприяють раціоналізації самого процесу громадської діяльності; позитивно впливають на процес становлення особистості в цілому.

Аналіз опрацьованої соціально-педагогічної літератури, практична участь студентської молоді у громадській діяльності, дає можливість зробити узагальнення про те, що у вищих закладах освіти необхідно: впроваджувати систему навчально-виховної діяльності, що зможе забезпечити оптимальні умови становлення громадської активності студента; цілеспрямовано формувати та підвищувати рівень суспільно-значущих мотивів, поєднуючи мотиви, що орієнтуються на процесуальні та кінцеві результати діяльності одночасно.

Резюмуючи вищезазначене, необхідно зробити акцент на тому, що майбутні фахівці повинні гармонійно поєднувати у собі рівень професійної майстерності, громадської активності та особистісної відповідальності з метою подальшого розвитку в конкурентних умовах сучасного суспільства.

УДК 351.84:316.4

Скорик Я. В.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проблема соціального сирітства упродовж двох останніх десятиліть залишається однією з найбільш важливих для нашої країни. Незважаючи на досягнутий Україною прогрес у галузі охорони материнства та дитинства, кількість дітей, що залишаються поза сімейними формами виховання, та набувають статусу дитини, позбавленої батьківської опіки та піклування, фактично не зменшується. За даними Державної служби статистики станом на 01.01.2018 в Україні зареєстровано

70240 дітей – соціальних сиріт. Понад 25 % з них – діти віком від 0 до 3-х років. Майже 16% таких дітей перебуває у закладах державної системи опіки.

Незважаючи на проголошений нашою країною курс на деінституціалізацію системи виховання щороку до дитячих будинків та інтернатів продовжують потрапляти сотні дітей. З них у доросле життя йде молодь, вихована державою. Ці діти знають, що таке біль, образа, почуття самотності. Проте мають надто слабкі уявлення про те, як самому вести домашнє господарство, куди звернутися у випадку хвороби, як розпорядитися грішми та т. ін.

Специфічні умови їх виховання та розвитку, набутий у стінах державного закладу опіки соціальний досвід суттєво впливають на формування особистості молодшої людини. У зв'язку з цим вихованців інтернатних закладів – соціальних сиріт можна віднести до категорії «груп ризику».

Найбільш поширеною причиною потрапляння дітей до інституціалізованої системи опіки є малозабезпеченість сімей, неспроможність батьків виконувати свої батьківські обов'язки через безробіття, стан здоров'я, пов'язаний з хронічними захворюваннями та інвалідністю, асоціальну поведінку та, як наслідок, – бідність. При тому, практична відсутність на місцевому рівні послуг з підтримки сімей з дітьми, недостатньо ефективні механізми взаємодії органів виконавчої влади з громадськими організаціями, що опікуються питаннями захисту прав дітей, унеможливають існування дієвої системи соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, осіб із числа таких дітей, та успішної інтеграції їх у відкритий соціум.

Прямим наслідком означених умов для значної кількості випускників інтернатних закладів стає відсутність засобів для існування, втягнення до споживання алкоголю, залежність від вживання наркотиків, криміналізація поведінки; втрата житла, майнових прав, відсутність умов для створення сім'ї, незапланована вагітність та неготовність до батьківства, що зумовлює повторення власного життєвого шляху та провокує повернення народжених ними дітей до інтернатних закладів.

Сумна статистика свідчить, що після виходу з інтернатного закладу 50%; колишніх вихованців скоюють злочини, 20% стають безхатченками, 15% здійснюють спробу самогубства і лише 1% вступають до закладів вищої освіти.

Наведені факти свідчать про необхідність посилення уваги до проблеми профілактики соціального сирітства в першу чергу, як фактора соціальної безпеки, адже наслідки цього явища мають загрозливий характер для майбутнього українського суспільства.

Безпековий вимір політики подолання соціального сирітства в Україні закладено у Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року. Метою її є створення необхідних умов задля забезпечення реалізації права кожної дитини на виховання у сімейному середовищі, запобігання виникненню та поширенню явища соціального сирітства. Виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії забезпечує комплексний підхід до вирішення питань соціального захисту сімей з дітьми, що опинилися у складних життєвих обставинах, тим самим мінімізуючи соціальну напругу, пов'язану з існуванням маргінальної поведінки членів таких сімей.

Відповідно до Плану дій з реалізації стратегії у квітні 2016 року наказом Міністерства соціальної політики України затверджено «Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах», який визначає зміст, обсяг, умови та порядок надання соціальної послуги соціального супроводу сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах, а також наводить показники її якості для суб'єктів усіх форм власності, які надають таку послугу з метою подолання чи мінімізації негативних наслідків складних життєвих обставин, у яких опиняється сім'я.

Означений стандарт застосовується сьогодні соціальними службами для організації та здійснення соціального супроводу сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах, і не можуть самостійно подолати негативний вплив таких обставин та здійснення моніторингу та контролю за якістю надання таких соціальних послуг.

У вересні 2019 року Міністерствами соціальної політики та охорони здоров'я розпочато реалізацію соціального проекту з державної підтримки відповідального батьківства, метою якого є створення сприятливих умов для народження здорової дитини.

На черзі – затвердження низки стандартів: надання допомоги сім'ям, в яких батьки з певних причин (через тривалу хворобу, інвалідність, малозабезпеченість, безробіття тощо) не можуть належним чином утримувати та доглядати за дитиною, а також надання допомоги дітям, батьки яких є трудовими мігрантами; стандарту соціальних послуг для сімей з дітьми та одиноких матерів, які мають намір залишити дитину в пологовому будинку або іншому закладі охорони здоров'я; стандарту соціального супроводу випускників інтернатних закладів; стандартів соціального супроводу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на вихованні у сім'ях усиновлювачів, сім'ях опікунів, піклувальників; прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу та ін.

Повномасштабна реалізація Стратегії профілактики соціального сирітства повинна зумовити ефективну діяльність усіх без виключення

суб'єктів соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю насамперед, у напрямі раннього виявлення сімей, що входять до групи ризику потрапити у складні життєві обставини, а також надання їм соціальних послуг, спрямованих на запобігання вилучення дитини з біологічної сім'ї.

Кінцевим результатом впровадження заходів з реалізації Стратегії має стати зменшення кількості сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах та поза сімейним оточенням.

УДК 159.92

Партенадзе О. В.,

в. о. старшого викладача Центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОДОЛАННЯ ДЕЗАДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Деадаптація студентів є дуже важливою проблемою, оскільки вона може призводити до різних психоемоційних розладів і психопатологічних станів, що викликає відчуження студента від групи та соціуму; збільшення пропусків та накопичення академічних заборгованостей з можливим подальшим виключенням з навчального закладу; до порушень у роботі вегетативної нервової системи, розвитку соматичних розладів, а іноді і до формування асоціальної (девіантної) поведінки.

Проблемам деадаптації особистості присвячено дослідження: Ю. А. Александровського, Б. Н. Алмазова, М. А. Аммаскіна, С. А. Белічева, Р. Б. Березіна, А. С. Белкіна, Т. Г. Дічева К. С. Лебедінської, В. В. Ковальова, А. А. Налгаджяна, І. А. Невського, М. С. Певзнера, С. Раттера, С. Б. Семічева та ін. Вони зазначають, що деадаптація є дуже складним і багатоплановим процесом, який чинить значний вплив на особистість, здоров'я та успішність студента.

На базі Чорноморського національного університету імені Петра Могили організована група підтримки для допомоги студентам з проблемами деадаптації. Участь у роботі групи підтримки надає можливість деадаптованим студентам знаходити спільну мову та налагоджувати соціальні контакти з оточуючими людьми, зняти напругу при спілкуванні, набути вмінь вибудовувати соціальні зв'язки, отримати досвід відкритого і щирого спілкування та відкритого вираження своїх

думок та почуттів, позитивний досвід спілкування з людьми, що мають схожі з ними проблеми гармонізації психоемоційного стану.

Модель роботи групи підтримки включає 3 етапи:

1 етап. Гармонізація психоемоційного стану.

Задачі: емоційна підтримка, зняття напруги, досвід відкритого та щирого спілкування, вираження та обговорення почуттів.

Методи групової роботи: роботи: арт-техніки, кінотерапія, бесіди

2 етап. Відпрацювання навичок соціальної взаємодії.

Задачі: розуміння себе та власних потреб, уміння вибудовувати соціальні зв'язки, знаходити спільну мову з оточуючими.

Методи групової роботи: ділові та рольові ігри, вправи, арт-техніки.

3 етап. Налагодження соціальних зв'язків (уключення у життя вишу).

Задачі: відкритість у спілкуванні, участь у громадському житті групи та вишу, реалізація інтересів та схильностей.

Задачі: рефлексивні практикуми, самоаналізи, дебрифінг, рольові та ділові ігри.

Зустрічі групи проходять 1 раз на тиждень і тривають 1 год. 20 хв.

Програма групи підтримки не має чіткого обмеження у часі, оскільки така форма роботи може бути довготривалою, оскільки передбачає відкриту форму організації та заохочує постійне включення нових учасників. Однак, згідно представленої моделі у таблиці, структурно для кожного учасника робота групи підтримки включає три етапи та розрахована мінімум на 10–12 зустрічей.

Представлена авторська модель групи підтримки вирішує задачі гармонізації психо–емоційного стану дезадаптованих студентів, відпрацювання навичок соціальної взаємодії та налагодження соціальних зв'язків, що допомагає їм успішно адаптуватись та реалізувати себе у стінах нового вишу та є ефективною профілактикою девіантної поведінки.

СЕКЦІЯ

Політична активність молоді як чинник соціальної безпеки молоді

УДК 351.23.(447)

Нонік В. В.,
проректор з науково-педагогічної роботи,
юридичних та соціальних питань,
ЖДТУ, м. Житомир. Україна

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Однією з головних умов забезпечення соціально-економічної та політичної стабільності в державі є належний розвиток громадянського суспільства, адже активне, впливове і розвинене громадянське суспільство відіграє ключову роль у впровадженні суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення, у розробці і реалізації ефективної державної політики у різних сферах, в утвердженні відповідальної перед людиною правової держави, а також у розв'язанні політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем.

Україна на сьогодні намагається впровадити великомасштабні перетворення, що спрямовані на зміцнення демократії і створення правової держави та крок за кроком будує систему державного впливу на корупцію.

Такі масштабні трансформації змінюють у суспільстві домінантні цінності, що слугують своєрідним взірцем, який вимагає від людини конкретних дій у конкретному напрямі.

Декларативність багатьох реформаторських намірів та рішень влади; обмеженість, зволікання та непослідовність у проведенні реформ щодо демократизації управління суспільством практично повністю зруйнувало базис духовних та моральних цінностей в Україні. *Повсякчасно* відбувається умисне порушення чинних законів, у тому числі антикорупційних, що є яскравим проявом правового нігілізму, який панує у нашому суспільстві.

Такому становищу передувала відсутність можливостей для задоволення різних потреб та інтересів людей у державі, це створило умо-

ви для пошуку додаткових прибутків, у тому числі і шляхом одержання неправомірної вигоди як одного із способу задоволення таких потреб. Так, якщо майже кожен день особа стикається з проявами корупції в різних сферах життєдіяльності та мовчки сприяє їй, в суспільстві виникає повне прийняття механізму вирішення будь-яких проблем шляхом надання неправомірної вигоди. За таких обставин відбувається девальвація моральних цінностей, падіння рівня культури змінює життєві пріоритети у громадян, коли людина оцінюється не за її здібностями і моральними якостями, а за рівнем достатку і належністю до владних структур. Через занепад політичної легітимності влади відбувається і зниження суспільної моралі.

Виникає замкнуте коло: порушення рівноваги в соціально-економічній системі й емерджентні флуктуації спонукають до ірраціональної економічної поведінки, а це є результируючим проявом зниження рівня суспільної свідомості економічних суб'єктів.

Отже, завданням держави повинно стати систематичне формування та виховання суспільної свідомості громадян антикорупційної спрямованості (антикорупційної свідомості). У даному напрямі суспільна свідомість виступає об'єктом прямого та опосередкованого впливу комплексу державно-управлінських інструментів. Але цей вплив здійснюється не сам по собі, а через системну і чітко спрямовану антикорупційну ідеологію та різнобічний вплив на почуття і волю з метою формування поглядів, переконань щодо проявів корупції, відповідних моральних цінностей, національної гордості та розуміння того, що корупція є серйозною загрозою стратегічним інтересам країни.

На жаль, держава протягом тривалого часу так і не спромоглася розробити будь-яку ідеологію, а, як переконує світовий досвід, відсутність комплексу цінностей, на які мало б орієнтуватися суспільство, та, відповідно, несформованість світоглядно-ціннісних орієнтацій, недостатнє усвідомлення політико-управлінською елітою значення ідеологічних засад державного будівництва призводить до того, що більшість людей виявляється втягнутою в протиправну поведінку, яка супроводить їх народження, здобуття освіти, кар'єру, навіть смерть. Стимулюючи позитивні зміни в суспільній свідомості, ідеологія роз'яснює сенс процесів, що відбуваються в суспільстві, допомагає усвідомити цілі та завдання розвитку держави.

Тож, у державотворенні в Україні актуалізується формулювання загальнонаціональної ідеології антикорупційного спрямування, яка б визначила напрями розвитку нації і держави, головні морально-духовні цінності, на які має орієнтуватися суспільство у своєму поступі, була б базисом глибоких реформ і системної модернізації країни. У *результаті* засвоєння нових цінностей (сукупності ідей і поглядів щодо нетерпимо-

сті корупції), які формуються на базі збігу основних інтересів та потреб більшості соціальних груп населення, створюється стійка система пріоритетів, що в комплексі формує антикорупційну суспільну свідомість.

УДК 351(477):327.39(4)ЄС

Палагнюк Ю. В.,

д-р наук з держ. упр., професор,
завідуючий кафедри соціальної роботи і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ ПЛАТФОРМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Підписання політичної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відбулося 21 березня 2014 р. Економічну її частину, включаючи створення Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, Сторонами підписано 27 червня 2014 р. Ратифікація відбулася синхронно Верховною Радою України та Європейським Парламентом 16 вересня 2014 р. Таким чином, з 2014 р. розпочався процес імплементації положень Угоди.

Так, розділ II Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який стосується політичного діалогу, політичної асоціації, співробітництва у зовнішній та безпековій політиці, або ж так званої «політичній частині Угоди», яка має безпосереднє відношення до державного управління та подальшої успішної реалізації державної євроінтеграційної політики України у визначених сферах.

Політичний діалог повинен розвиватися і зміцнюватися між Сторонами у всіх сферах взаємного інтересу. Цілями політичного діалогу, наприклад, є: 1) поглиблення політичної асоціації і зміцнення політико-безпекової ефективності та конвергенції; 2) пришвидшення практичної співпраці між Сторонами, орієнтованого на результат і для досягнення миру, безпеки і стабільності на Європейському континенті; 3) поглиблення співробітництва між Сторонами у сфері безпеки й оборони; 4) забезпечення територіальної цілісності, непорушності кордонів та суверенітету держави.

Слід наголосити, що такі цілі Угоди набули особливої актуальності для Сторін після окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим у березні 2014 р., а також дестабілізації ситуації на півдні й особливо на сході України. Справді, досягнення миру, безпеки і ста-

більності в Європі, частиною якої є Україна, є з 2014 р. важливим аспектом політичного діалогу між Євросоюзом та Україною, в якому повинні брати участь представники громадянського суспільства, у тому числі молодь.

Так, Стаття 469 Угоди звертає увагу на те, що Україна і ЄС також повинні сприяти проведенню регулярних засідань представників громадянського суспільства Сторін з метою їх інформування про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, обміну думками і врахування їх оцінки щодо реалізації положень Угоди. З цією метою створюється Платформа громадянського суспільства, в яку входять члени Європейського економічного і соціального комітету і представники громадянського суспільства України.

Водночас її засідання проводяться з визначеною нею регулярністю і відповідно до власного регламенту, а головування у ній також відбувається по чергово представниками Сторін.

Ця Платформа має зв'язок з іншими органами співробітництва України та ЄС, встановленими УА, адже вона: а) поінформована про рішення і рекомендації Ради асоціації; б) має повноваження надавати свої рекомендації Раді асоціації; в) Комітет асоціації та Парламентський комітет асоціації повинні регулярно контактувати з її представниками для врахування їхніх бачень щодо реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Платформа складається з п'ятнадцяти членів – представників різних секторів громадянського суспільства: громадських об'єднань, профспілок та організацій роботодавців, які затверджені Асамблеєю Платформи у відповідності до Регламенту: шість координаторів робочих груп Платформи (Український інститут міжнародної політики, ГО «Лабораторія демократичних трансформацій», Всеукраїнська федерація роботодавців у сфері туризму України, Профспілка працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», ГО «Офіс залучення інвестицій в малий та середній бізнес»); троє представників громадських об'єднань (ГО «Агенція Європейських Інновацій», Всеукраїнська Асоціація «Інформаційна безпека та інформаційні технології», DiXi Group); троє представників профспілок національного рівня (Конфедерація Вільних профспілок України, Федерація профспілок України, Федерація профспілок працівників малого та середнього підприємництва України); троє представників організації роботодавців національного рівня (Конфедерація роботодавців України, Об'єднання організацій роботодавців України). Головування в Платформі здійснюється на ротаційній основі.

Таким чином, на сьогодні в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС важливою є роль Платформи громадянського суспільства як перспективного напрямку для впровадження ідей політично активної молоді та як інституційної основи реалізації контролюючої функції громадянського суспільства за реалізацією реформ.

УДК 323.21(477)

Ярошенко В. М.,

канд. політ. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СТАНОВ- ЛЕННІ ІНСТИТУТУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі становлення інституту демократичної громадянськості в Україні актуальним видається дослідження ролі такого відносно нового для України явища як «студентське самоврядування» в системі суспільно-політичних інститутів та процесів. Чітка відповідь на дане питання дає можливість визначити місію даного інституту в українському суспільстві, а в подальшому визначити основну мету та завдання студентського самоврядування.

Розгляд даної проблеми доцільно розпочати із аналізу контексту вживання терміну «студентське самоврядування» щодо різних суспільно-політичних явищ та процесів.

Функціонування студентського самоврядування регулюється Законом України «Про вищу освіту» ст.40 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004) «Стаття 40. Студентське самоврядування 1. У вищих навчальних закладах та їх структурних підрозділах діє студентське самоврядування, яке є невід'ємною частиною громадського самоврядування відповідних навчальних закладів. Студентське самоврядування – це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні вищим навчальним закладом».

Загалом, маємо таку ієрархію актів щодо студентського самоврядування:

– Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року (ст. 37, 38, 40).

– Положення про державний вищий навчальний заклад. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 року № 1074 (п. п. 37,38, 49–57).

– Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 3 квітня 2001 року № 166.

– Статут вищого навчального закладу.

– Положення про студентське самоврядування у ВНЗ (прийняте загальними зборами (конференцією) студентів ВНЗ і затверджене загальними зборами (конференцією) трудового колективу ВНЗ).

– Інші акти органів студентського самоврядування.

Як бачимо, законодавче врегулювання є недостатнім, досить суперечливим і не сприяє становленню реального студентського самоврядування. Відсутність належного законодавства перетворює студентське самоврядування, на думку Т. Яцків, на «швидше існуючий інститут без реальних повноважень, змісту, визнання, фінансування».

Щоб визначити роль студентського самоврядування у процесі становлення інституту демократичної громадянськості, слід розглянути внутрішні мотиви, що визначають діяльність даних структур, адже саме людський фактор за несприятливих умов для появи нового громадського утворення часто є вирішальним.

Звернемося до даних кількох соціопитувань, проведених в різні роки.

Подасмо результати опитування Центру соціально-політичних досліджень «Європейський вимір» серед студентів ВНЗ м Києва, проведеного у 2002 році.

Одне із запитань у даному опитуванні було поставлене наступним чином: «Як Ви оцінюєте діяльність студентського самоврядування у Вашому навчальному закладі? (Позначте тільки одну відповідь)»

Подасмо його результати у вигляді таблиці (у відсотках).

<i>Студенти, які навчаються:</i>	<i>за рахунок державного бюджету</i>	<i>за контрактом</i>
органи студентського самоврядування ефективно впливають на вирішення багатьох актуальних питань студентського життя	14	15
через органи студентського самоврядування вирішуються тільки деякі актуальні питання студентського життя	33	22
органи студентського самоврядування на вирішення будь-яких актуальних питань студентського життя не впливають	16	20
мені нічого не відомо про роботу органів студентського самоврядування в нашому навчальному закладі	21	22
складно відповісти	16	19

Одержані результати, за висновком Центру «не залишають сумнівів у тому, що на даний час ці структури, як правило, будь-якої самостійної серйозної ролі у вузах не відіграють».

Дані того ж опитування засвідчили про наявність значної кількості актуальних для студентів проблем, вирішення яких могло б здійснюватися через розвинуту систему студентського самоврядування.

Наступне опитування можна цілком назвати експертним, оскільки це результати соціологічного опитування представників органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів, лідерів студентських організацій, професійних спілок Львівщини (проведене під час роботи круглого столу «Студентське самоврядування у Львівській області: реалії і перспективи розвитку – травень 2005 року).

Щодо ініціювання процесу створення студентського самоврядування у ВНЗ маємо такі результати:

- 31 % опитаних вважає, що цей процес ініціювала адміністрація ВНЗ;
- 26 % – ініціативна група студентів;
- 25 % – профспілка студентів;
- 8 % – громадські організації;
- 2 % – окремі студенти;
- інші не знають ініціаторів.

Опитувані також оцінили діяльність органів студентського самоврядування у їхньому ВНЗ (за п'ятибальною шкалою, де 1 – низький рівень активності, 5 – високий рівень активності):

- 48 % оцінюють їх на 1 бал,
- 32 % на 3 бали,
- 19 % на 4 бали,
- інші утримались від відповіді.

Основними перешкодами в Україні для розвитку студентського самоврядування опитувані вважають:

- Недосконале законодавство (74 %)
- Конкуренція з профспілками (11 %)
- Пасивність студентів (8 %)
- Адміністрації ВНЗ не підтримують студентські ініціативи (7 %).

На наш погляд, з даних 2 опитувань можна зробити наступні висновки:

- інститут студентського самоврядування є малопопулярним серед студентів через власну неспроможність впливати на вирішення актуальних проблем студентів;
- процес його створення здебільшого ініціюється адміністрацією ВНЗ;
- лідери студентського самоврядування здебільшого песимістично оцінюють власну діяльність;

— головну перепону на шляху розвитку студентського самоврядування його лідери вбачають не внутрішніх причинах, а у зміні законодавства.

Імовірніше за все, причину такого стану речей слід шукати не в загальному песимізмі, соціальній апатії та зневірі студентства, а в недостатній поінформованості як щодо діяльності органів студентського самоврядування, так і щодо своїх прав і можливостей у стосунках з адміністрацією – зазначає У. Ванькович.

Таким чином недооцінка студентством ролі та можливостей студентського самоврядування породжена їхньою непоінформованістю.

Саме тому, на сучасному етапі 2017–2018 рр. перспективним виявилось пропагування самої ідеї студентського самоврядування – створення сайтів, випуск різноманітних інформаційних матеріалів, які роз'яснювали студентам завдання та можливості органів студентського самоврядування. Результатом цього виявилось поживлення функціонування студентського самоврядування у закладах вищої освіти. Проте подальший успіх цього проекту та дійсне визначення ролі студентського самоврядування у становленні інституту демократичної громадянськості залежить від наявності та демонстрації конкретних результатів діяльності студентського самоврядування.

УДК: 323.213:329.733

Соловійова А. С.,

канд. політ. наук, доцент б. в. з. кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МОЖЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ураховуючи національну специфіку, необхідно розкрити потенціал власної системи управління та ініціювати стратегічний процес, що дасть можливість поєднати зусилля різних рівнів управління і самоуправління в Україні. Необхідність поєднання зусиль не викликає сумніву, так само як і потреба в ініціюванні процесу розвитку громадянських інститутів з боку держави та громадян країни.

Питання активної участі держави в побудові громадянського суспільства на сьогодні вкрай актуальне для України. Недостатня розвиненість корпоративного мислення, низький рівень фінансової та споживацької культури – фактори, що змушують замислитись про необ-

хідність конструктивного втручання держави в процес побудови громадянського суспільства. Питання полягає лише в ступені та засобах цього втручання. Як зазначають вітчизняні дослідники, в цьому криються основні ризики. Громадянське суспільство повинно йти поруч із державою, вони повинні позитивно впливати один на одного, а не конкурувати, заперечувати та протистояти.

З урахуванням сказаного вище, метою зародження, становлення та розвитку громадянського суспільства має стати сама людина, її добробут, життя й виходячи саме з цього ми маємо будувати свою власну стратегію. Жодна зміна законодавства, децентралізація владних повноважень не усуне ризики на шляху побудови громадянського суспільства, доки не буде вихована генерація громадян, яка зацікавлена в плеканні громадянської культури і розуміє важливість сприяння зміцненню соціальної безпеки держави.

На цьому шляху істотно заважають вкорінені у масовій свідомості стереотипи минулого, у тому числі й персоналістські орієнтації більшої частини людей, їхнє сподівання на те, що порятунок прийде від «сильного лідера» і як наслідок – вичікувальна позиція замість громадянської активності. Загалом, можна сказати, що структурні (інституційні) зміни поки що не перейшли на культурний рівень і не сформували особистість, здатну захищати свої власні і суспільні інтереси та бути опорою для національної безпеки держави.

Конкретними засобами реалізації політики розвитку громадянського суспільства в Україні з метою зміцнення соціальної безпеки, на які варто звернути першочергову увагу є такі:

1. Проведення ефективної просвітницької роботи, особливо серед молоді, що дасть можливість досягнути всебічної підтримки у боротьбі з проявами інформаційних та психологічних загроз; відповідальність за освіту громадян у сфері інформаційної та психологічної безпеки повинна брати на себе держава, та водночас саме громадянське суспільство повинно стати одним із повноправних суб'єктів боротьби у площині впливу на свідомість.

Необхідною є розробка та впровадження спеціальних навчальних програм щодо всебічної роботи з інформацією, її аналізу, виявлення підробок та викривлення, визначення агентів її подання та їх намірів, до складання цих освітніх проектів залучались би не тільки фахівці Міністерства освіти України, а й провідні ВНЗ, психологи, соціальні тренери, а також і представники Служби безпеки України, Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, Міністерства культури, Міністерства молоді та спорту України тощо.

2. Проведення громадських слухань з метою залучення представників громадських організацій до співпраці з урядом. Місцеві й все-

українські громадські слухання сприяють забезпеченню налагодженню та поглибленню конструктивного діалогу між владою та населенням. З часом подібні заходи мають усі шанси стати додатковим механізмом легітимації політичних рішень. Для забезпечення прозорості та об'єктивності подібних заходів, зворотного зв'язку зі сторонами вважається доречним активне залучення молоді, а також широкого спектру політичних сил та утворення при органах влади діючих громадських рад (колегій), що виконуватимуть функцію дорадчих органів. До їх складу мають увійти в однаковому співвідношенні представники від об'єднань громадян, ЗМІ та органів влади.

3. Враховуючи невисокий ступінь впливовості громадських організацій на підготовку, супровід і прийняття рішень уряду та місцевих органів влади, принципами ефективної взаємодії покликані стати такі: політична та правова освіта молоді, налагодження партнерства та обміну досвідом між громадськими організаціями; зміцнення почуття національної ідентичності; дотримання антимонопольного принципу у сфері інформаційного простору; розробка та забезпечення реалізації механізмів відкритості та прозорості влади, залучення громадськості до процесів прийняття рішень; реалізація політики громадської консолідації для вирішення соціально значимих проблем (наприклад, мінімізація бідності та створення міцного середнього суспільного прошарку як стабілізуючого елементу, що зміцнить соціальну безпеку); розробка ефективних механізмів підтримки діяльності громадських організацій у реалізації соціальних програм тощо.

4. Для підвищення рівня координації між громадськими організаціями, збільшення їхнього впливу на владу та міжнародного іміджу, уряду та відповідним державним органам доцільно провести Всеукраїнський конгрес громадських організацій України із заснуванням постійно діючого одноіменного органу управління. Це істотно сприяло б як підвищенню контролю громадських організацій за діями влади, подоланню їхньої регіональної ізольованості, так і впровадженню державницької ідеології серед молоді та громадського загалу в цілому. Тільки в активній взаємодії державного, комерційного та громадського секторів може сформуватися суто демократичне українське суспільство.

5. Для того щоб відповідати принципам громадянського суспільства, адміністрація і соціальні робітники повинні активно сприяти добровільним організаціям, групам соціальної дії та самопомогі. Соціально вразливі групи повинні мати можливість навчитися, як одержувати доступ до суспільного і політичного прийняття рішень для того, щоб ефективно захищати свої власні інтереси за допомогою консультування, мобілізації і координації.

Підсумовуючи, можна зазначити, що для того щоб побудувати справжнє дієве громадянське суспільство і зміцнити соціальну безпеку необхідно докладати істотних зусиль. Кожен громадянин повинен дбати про самоосвіту, про розвиток, цікавитись та відслідковувати дії політичних лідерів та еліт, проводити паралелі, не бути під впливом певних груп тиску та інтересів. Реально розвиненому громадянському суспільству притаманний високий рівень розвитку особистості – в соціальному, інтелектуальному і психологічному аспектах, її внутрішня свобода і здатність активно підключатися до різноманітних сфер діяльності. Розвиненість громадянського суспільства визначається також і свободою думки, слова, совісті, існуванням механізмів для їх реалізації, для забезпечення можливостей самовираження особистості, її духовного розвитку і матеріального добробуту.

УДК 352

Лушагіна Т. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук,

Петрова Т. М.,

магістрант державного управління та адміністрування,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Після проголошення незалежності, в Україні виникає необхідність створення дієвої системи державно-правового регулювання інформаційного простору, яка б відповідала реаліям сучасного світу, нормам міжнародного права та одночасно захищала національні інтереси нашої держави. Державна інформаційна політика має вирішувати основні проблемні моменти інформаційного поля, вміти швидко реагувати на зміни та виклики, що склалися на міжнародній арені, зокрема в сфері інформаційної безпеки.

На сьогодні, система інформаційного захисту України забезпечується великою кількістю нормативних документів, в яких визначені та утверджені інформаційний суверенітет України, основні національні інтереси, напрямки та пріоритети забезпечення інформаційної безпеки держави та суспільства в цілому та кожного громадянина зокрема. Основним завданням сьогодення залишається баланс між дієвим контролем державних органів та залученням недержавних організацій до системи інформаційної безпеки України, недопущення порушень

свободи слова та максимальний розвиток власного українського інформаційного продукту.

Для ефективного розвитку та максимальної організації інформаційної безпеки не тільки на теоретичному рівні, а й на практичному, необхідним є можливість та механізми реагування державної політики на мінливі процеси в інформаційному середовищі. Мова йде про достовірність, правдивість, комплексність та своєчасність доступу та отримання інформації. Держава має особливо звернути увагу на розробку та розвиток технологій в сфері інформаційної безпеки, що має супроводжуватися державною фінансовою підтримкою та мотивацією. Основне завдання держави в сучасному інформаційному полі – зробити інформаційні канали надійними, отримати якомога вищий рівень довіри громадян до офіційних інформаційних каналів державної влади та органів місцевого самоврядування. Адже звернення громадян до неофіційних інформаційних каналів може призвести до негативних викликів національній безпеці держави.

Дослідники виділяють три головних напрямки національних викликів та загроз для національної безпеки держави: інформаційна війна, інформаційний тероризм і інформаційні злочини. До цього переліку слід додати:

- ризики щодо конфіденційності, цілісності важливої для державного суверенітету інформації;
- ризики щодо якості і цінності інформації, що передбачає недопущення використання технологій деструктивного інформаційно-психологічного впливу;
- ризики в сфері інформаційної інфраструктури (інформаційно-телекомунікаційних систем, комп'ютерів, серверів, їхнього програмного забезпечення).

Серед найпоширеніших видів інформаційних злочинів відносять: несанкціонований доступ до інформації та її перехоплення, зміна комп'ютерних даних, комп'ютерне шахрайство, незаконне копіювання, комп'ютерний саботаж тощо.

Перелік наведених загроз та небезпек для системи забезпечення інформаційної безпеки України не є вичерпним. Більшість з них це протиправні дії, які виконуються за її межами, але направлені безпосередньо для агресії всередину країни. Але не слід забувати про існування внутрішніх викликів. Серед актуальніший з них: критичний, відсталий стан в деяких державних галузях промисловості; несприятлива криміногенна ситуація; корумпованість державних органів та службовців; слабкий розвиток інститутів громадянського суспільства; недостатня координація діяльності публічних органів з формування і реалізації єдиної стратегії щодо державної політики в галузі забезпечення інфо-

рмаційної безпеки України; слабе інформування суспільства про діяльність органів державної влади про надавання послуг; недостатня кількість кваліфікованих кадрів у галузі забезпечення інформаційної безпеки та низький технологічний рівень освіти громадян. Все це впливає на розвиток інформаційного потенціалу України та призводить до відставання від провідних країн світу за рівнем інформатизації. Це, в свою чергу, призводить до кризи в економічній, політичній та соціальній сферах, послаблюють міжнародний імідж держави, створюючи нові виклики для законодавчої ланки державної політики.

Різноманітність способів і методів використання інформації з метою дестабілізації ситуації в економічній, політичній, соціальній та культурній сферах становлять низку викликів в інформаційній сфері, а отже і сфері національної безпеки будь-якої країни. З розвитком інформаційних технологій та технічного процесу, масштабної комп'ютеризації та зростанням досвіду фахівців, з'являються нові форми інформаційних правопорушень. Завданням держави, за допомогою її політичної системи, системи державних органів та нормативно-правової бази ретельно стежити, виявляти, запобігати таким небезпекам для збереження власних національних інтересів.

УДК 323.212(477)

Орленко М. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ В ПЕРІОД СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні відбувається ряд різних трансформацій, що впливають на розвиток не лише молоді, а і всього населення країни. Сучасні реалії в Україні дали поштовх до самоорганізації громадян, до підвищення їх патріотизму та проявів благодійності. Зауважимо, що на Сході України продовжуються військові конфлікти, що прямо впливають на свідомість, становлення та соціально-політичну активність молодого покоління. Так, одним з напрямів діяльності молоді, починаючи з періоду кінця 2013 року, є волонтерство. З одного боку, волонтерські організації допомагають військовослужбовцям, вимушеним переселенцям у наданні необхідних речей, продуктів харчування, медикаментів, надають їм психологічну підтримку у адаптації до нових умов життя. У результаті чого, за лічені місяці волонтерські ініціативи

перетворилися на потужні громадські організації, діяльність яких спрямована на національно-патріотичне піднесення в громадянському суспільстві, що забезпечило появу значної кількості волонтерів та благодійників. Така свідома позиція молоді вказує на її небайдужість до ситуації в своїй країні. З іншого боку, військові конфлікти призводять до збільшення зовнішньої та внутрішньої міграції населення України в пошуках кращого життя, що є результатом складної соціально-економічної ситуації в нашій країні.

Іншим напрямом соціально-політичної активності молоді є пошук нових перспектив і можливостей для реалізації власних соціальних, культурних, економічних ідей та потреб через залучення міжнародного досвіду. Значний відсоток молодих активних громадян разом з європейськими молодіжними організаціями проводять різноманітні тренінги, реалізують різного роду проекти, обговорюють актуальні питання становлення та розвитку європейської політики та міжнародних відносин. Така залученість молоді до європейської співпраці дозволяє їм краще оволодіти новими знаннями, закріпити власні вміння й навички та сприяти налагодженню конструктивної співпраці між молодіжними лідерами і державними органами в напрямі запровадження міжнародних заходів. Окрім того, участь у впровадженні міжнародних проектів спонукає українську молодь до участі у соціально-політичному житті суспільства.

Що стосується політичної активності молоді, то варто вказати наступне – значна частина молодого покоління не активно бере участь у політичних та виборчих процесах нашої країни. Це можна пояснити різними обставинами, одна з яких -- невпевненість у силу свого голосу, своїх дій та їх впливу на розвиток країни. Що стосується електоральних настроїв населення, відсоток явки молоді на вибори з кожним роком зменшується (на прикладі електоральної активності молоді у 2004, 2014, 2019 рр.). Найбільша явка молоді на виборах була зафіксована у 2004 році – 71 %.

Однак варто зазначити, що сьогоднішня молодь України, так зване покоління Y або міленіалами – це частина громадянського суспільства, яка сконцентрована на саморозвитку, цікавиться різними новітніми технологіями, створює інноваційні стартапи, займається підприємницькою діяльністю та прагне створити власну сім'ю, отримати вищу освіту, жити в безпеці та бути незалежними. Однак, соціально-політична активність молодого покоління залежить від інтеграції в життя України ідеалів соціально-правової держави, яка б гарантувала громадянам дотримання їх прав та свобод, а також підтримку рівноваги в системі громадянське суспільство – держава-індивід.

Шкірчак С. І.,
викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: МІЖ ГОТОВНІСТЮ ДО РЕВОЛЮЦІЇ ТА ПАСИВНІСТЮ НА ВИБОРАХ

«Молодь – рушій революції!» та «Як залучити молодь до політики?» – два вислови, які часто суперечать один одному. Останнім часом в українському суспільстві все частіше лунають заклики до необхідності політичної участі молоді. Проте, якщо побачити молодь на «барикадах революції» (Помаранчева революція, Революція гідності) не важко, то явка молоді на виборах – геть інша справа. Так за даними Центру Разумкова лише 40% молоді прийшло на виборчі дільниці у першому турі вибрав Президента України (це на 4% менше, ніж явка молоді на президентських виборах у 2014-му році). Якщо врахувати, що на президентських виборах 2004 року явка молоді була 71%, динаміка невтішна. Більш того, Ю. Якименко (заступник генерального директора з аналітичної роботи Центру Разумкова), презентуючи соціологічне дослідження, яке було проведене соціологічною службою Центру Разумкова 22–27 вересня 2017 року, зазначив, що низький інтерес до політики проявляє молодь (серед громадян 18–29 років цікавляться політикою лише 24%). Участь у революціях та неучасть у виборах – така класика політичної діяльності молоді сучасної України. Тут влучно відмітила свого часу І. Бекешкіна (директор фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва): «Для того, щоб робити революцію, не потрібно мати більшість. Необхідна активна меншість».

Зрештою, як зазначає учасник подій Революції гідності І. Кротенко, а нині антикорупційний активіст, для молоді абсолютно не важливо: брати участь у виборах чи ні. На його думку, це важливо для держави – залучити молодь до цього процесу. Таким чином держава легітимізує вибори, як такі.

У такій ситуації, зростає роль, ба навіть, стає необхідною для формування демократичної політичної культури дієва система загальнодержавної громадянської та політичної освіти. Як зазначає професор М. Іванов, особливе значення має освіта для людини як політичної істоти. Адже, необхідність здійснювати політичний вибір та діяльність об'єктивно вимагають ґрунтовної компетентності від громадян. Будь-який компроміс в цьому питанні це свідоме погіршення якості політичного процесу, а значить і його результатів. Саме ця якість є практично єдиним реальним запобіжником проти масштабних маніпу-

ляцій свідомістю великих груп населення в сучасному світі, простір якого заповнений потужним інформаційним потоком. Сьогодні нажалі, державні освітянські стратегії в Україні не враховують і не дозволяють на належному рівні реалізовувати зазначені завдання. Зокрема, згортаються масштаби і якість поширення знань про політику на всіх рівнях освіти. Скасовані ряд нормативних дисциплін, які покликані не тільки продукувати політологічні знання, а вирішувати завдання формування особистості громадянина – підсумовує М. Іванов.

Підсумовуючи, варто відмітити, що переглядаючи статистику та думки експертів щодо політичної участі молоді, напрошується висновок щодо політичної неграмотності сучасної молоді та актуалізуються слова майже столітньої давнини Є. Чикаленка, який тісно пов'язував рівень освіченості громадян з ефективністю функціонування демократії у республіці: «А згодом, коли держава наша одіб'ється від Москви, устоїться, окріпне під монархом і коли весь народ навчиться читати виборчі списки, як по інших державах, привчиться за конституційної монархії, як наприклад в Англії, до виборчого права, призвичаїться до громадського самоврядування, тоді внуки наші чи правнуки, може, й схотять подумати і за Українську Народню Республіку...».

УДК 329.8(477):323.21

Конопляник Д. О.,
аспірант кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СФЕРІ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ПОЛІТИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «FACEBOOK»

У ХХІ столітті складно уявити собі життєдіяльність молоді без використання новітніх інформаційних технологій. Стрімкий розвиток системи забезпечення необхідною інформацією створює новий ринок інформаційних мереж, які змагаються за швидкість викладу інформації, контролюють якість її подачі, слідкують за поширенням серед користувачів, прагнуть досягти прихильності практичного кожного громадянина. Великі інформаційні медіа-компанії давно зрозуміли, що поширювати інформацію необхідно не лише класичним способом (телебачення, радіомовлення, друк примірників газет тощо), але й через ключові соціальні мережі сучасності.

Історія розвитку соціальної мережі «Facebook» є дуже цікавою та захопливою. Сервіс для спілкування між студентами перетворився на

глобальний інформаційний ресурс для зв'язку між людьми, державами, транснаціональними корпораціями, політико-економічною та гуманітарною сферою життєдіяльності загалом. Соціальна мережа «Facebook» кожного дня вдосконалюється, створює оновлення, розробляє корисні додатки, поповнює свої ряди новими учасниками.

Для повноцінного, стабільного функціонування будь-якої політичної партії необхідним є безперервний зв'язок між її структурними елементами та суспільством. Такий зв'язок може здійснюватися за допомогою засобів масової інформації, проведення партійних з'їздів, конференцій і форумів, класичного спілкування з виборцями через інститут громадських приймалень. Але партіям необхідно йти вперед, розширювати сфери для відтворення інформації про свою діяльність, залучати молоді кадри для вдосконалення партійної структури, появи нових раціональних ідей та шляхів їх впровадження, зростання іміджу партії. Для того, щоб активно запрошувати молодь до участі у політичному житті партіям необхідно проводити розширену інформаційну політику у соціальних мережах, в першу чергу – у мереж «Facebook». Тому особливу увагу необхідно звернути на діяльність політичних партій у цій соціальній мережі як на загальнонаціональному рівні, так і на рівні окремих областей.

Чимало осередків парламентських політичних партій використовують «Facebook» як один із швидких та ефективних каналів для інформування та комунікації з виборцями. Для цього створюються офіційні сторінки, групи, спільноти, в багатьох випадках навіть приймальні для онлайн-спілкування та консультацій.

З парламентських фракцій політичних партій у «Facebook» представлені «Блок Петра Порошенка «Солідарність», «Народний фронт», Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», «Об'єднання» «Самопоміч», Радикальна партія Олега Ляшка, «Опозиційний блок». Інформаційне наповнення сторінок, спільнот та груп зазначених політичних партій за своєю структурою є не достатньо різноманітним. Як правило, контент складається з таких елементів:

- репости про діяльність лідера партії, посилання на його офіційну сторінку;
- репости про роботу політичної партії у парламенті та діяльність на національному рівні;
- інформація про діяльність осередку політичної партії у регіоні та області;
- пости про надання юридичних консультацій у громадських приймальнях;
- публікування різноманітних інформаційних електронних листівок (наприклад, про те, які медичні послуги та ліки можна отримати безкоштовно, про актуальні зміни у законодавстві для різних категорій населення тощо);

- привітання із днем народження представників регіональних представників партії;
- привітання зі святами та вшанування днів пам'яті та важливих історичних дат;
- публікації, в основу яких включені різноманітні побажання прихильникам партії та які не стосуються її безпосередньої діяльності (наприклад, побажання сонячного дня, теплої весни тощо).

Варто зазначити те, що серед представлених політичних партій забезпеченням стабільного функціонування і розвитком саме молодіжного напрямку займаються лише декілька партій. Особливо помітною ця діяльність є у представників партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина». Наприклад, у структурі партії є окремий елемент – «Батьківщина Молода». На офіційному сайті організації зазначено: «Батьківщина Молода» – це молодіжна громадська організація, діяльність якої здійснюється на всій території України. Своєю стратегічною метою організація бачить сприяння залученню молоді до громадсько-політичного життя країни, патріотичне виховання. Ми ставимо перед собою завдання захисту прав молоді та сприянні молодим громадянам України в своєму розвитку: соціальному, духовному, фізичному, професійному. Організація є молодіжним крилом Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина».

Відповідна робота проводиться організацією і у соціальних мережах, в тому числі у мережі «Facebook». Офіційна сторінка налічує 13654 прихильників, ще 13982 людини стежать за сторінкою. Елементами контенту є інформація про діяльність організації на різних рівнях, участь представників у різноманітних молодіжних форумах та конференціях, поширюється інформація про успіхи молоді в освітньо-професійній сфері, часто проводяться конкурси, інтерактивні опитування, оголошуються набори для участі у міжнародних програмах.

Для підвищення якості роботи з молоддю у соціальній мережі «Facebook» автор пропонує представникам політичних партій розвивати та впроваджувати такі практичні рекомендації:

- 1) запросити до співпраці відповідного фахівця, який професійно займається просуванням сторінок і контенту;
- 2) постійно, з певною періодичністю робити дописи на сторінці (наприклад, один допис щодня);
- 3) створювати пости-звернення, ставити запитання, закликати до висловлення власної думки стосовно актуальних тем та питань (для популяризації сторінки та більш активної комунікації);
- 4) бажано враховувати час публікації новин та повідомлень відповідно до алгоритмів «Facebook» (для збільшення переглядів та їх поширення);

5) обов'язково використовувати для публікацій фото, зображення гарної якості, схеми, графіки, діаграми тощо (візуальна публікація має бути привабливою та цікавою);

6) використовувати додаткові елементи – історії, хештеги, live-трансляції тощо;

7) за відсутності новин та інформації соціально-політичного характеру контент можна урізноманітнити публікаціями інформаційно-розважального характеру.

Отже, діяльність політичних партій у соціальній мережі «Facebook» сприяє активному залученню молоді до участі у політичному житті держави. Політичним партіям необхідно проводити розширену інформаційну політику у мережі «Facebook», створювати відповідні сторінки, групи та спільноти. Важливо слідкувати за інформаційною наповненістю публікацій, якістю поданого матеріалу, дотримуватися певних стандартів та рекомендацій для підвищення кількості учасників та прихильників серед молоді.

УДК 325.54:354-054.73

Радзіховська О. А.,

студентка біологічного факультету,
ДНУ ім. Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ ЗІ СТАТУСОМ ВПО ДО СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ

За даними Центру досліджень суспільства «CEDOS» протягом останніх чотирьох років можна стверджувати, що ВПО (внутрішньо переміщені особи) відчують складнощі в інтеграції на нових місцях проживання. Комплексні соціологічні дослідження в рамках програми «Експертна підтримка» реалізації Проекту «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України» (КМІС 2018) показали, що ВПО все краще інтегруються на новому місці, змогли працевлаштуватися, орендувати житло, отримують освітні та медичні послуги, хоч і в меншій мірі, порівняно з місцевими мешканцями. Проте вони залишаються здебільшого не залученими до прийняття рішень в громадах, де мешкають, для реалізації своїх базових прав змушені долати адміністративні перепони, покладаються більше на себе і на гуманітарні організації, ніж на державу. Проблеми внутрішньо переміщених осіб є новими викликами для українського суспільства. А саме тому реакція

на ці проблеми є неоднозначною, та й громадська активність до останнього часу у суспільстві була незначною.

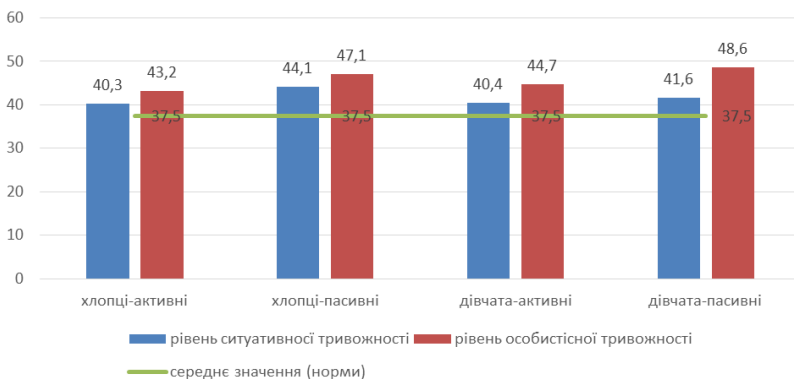
Отже, внутрішньо переміщені особи потребують допомоги в інтеграції, особливо в залученні їх до прийняття рішень. Це дасть можливість реалізувати свій економічний, соціальний, політичний та культурний потенціал кожного ВПО та позитивно вплине на загальну ситуацію в країні.

З метою визначення впливу залученості до громадської діяльності осіб ВПО, було проведено дослідження за методикою Ч. Д. Спілбергера, Ю. Л. Ханіна «Шкала особистісної та ситуативної (реактивної) тривожності». Було обрано саме цю методику, оскільки показники, які визначає дане опитування є маркерами адаптації до нових умов та використовувалась неодноразово у даній тематиці.

Даний тест є надійним та інформативним способом самооцінки рівня тривожності на даний момент (реактивна тривожність як стан) та особистісної тривожності (як стійкої характеристики людини). Особистісна тривожність характеризує стійку схильність сприймати велике коло ситуацій як загрозливі, реагувати на них станом тривоги. Реактивна тривожність характеризується напругою, неспокоєм, нервозністю.

Дослідження полягало у проведенні опитування серед 100 студентів та молодих людей зі статусом ВПО. Одна із груп – це громадські активісти, ті, які безпосередньо беруть участь у прийнятті рішень на різних рівнях, інша група (контрольна) – це звичайні студенти чи молоді люди зі статусом ВПО, котрі здобувають освіту або працюють та не залучені до громадської активності. Для детальнішого аналізу досліджувані групи було розподілено ще на дві групи – за статтю (Діаграма 1).

Діаграма1. Порівняння рівнів особистісної та ситуативної тривожностей активних та пасивних осіб зі статусом ВПО

Згідно з отриманими даними, рівень ситуативної та особистісної тривожності у хлопців та дівчат різниться, і у дівчат рівень тривожності значно підвищений. Дуже яскраво виражена тенденція більш низьких показників тривожності у активістів, що підтверджує припущення про полегшення їх адаптації. Різниця між показниками ситуативної тривожності усіх категорій є незначною, проте досить велика різниця показників рівня особистісної тривожності, що свідчить про високий рівень нервозності та перші ознаки депресивного стану. А це свідчить про негативні наслідки на процеси адаптації у новому суспільстві.

Отже, залучення осіб зі статусом внутрішньо переміщеної особи до громадської діяльності позитивно впливає на процеси адаптації до нових умов та нових громад. Тому необхідно закликати сектори міського та громадського самоврядування залучати внутрішньо переміщених осіб до спільного проведення та реалізації різних заходів, до спільного прийняття рішень. Також необхідно розширити медіа кампанію з метою розповсюдження інформації про можливості участі осіб зі статусом ВПО у даних заходах, оскільки одна із проблем пасивності – необізнаність.

УДК 329.78:316.614

Журавські С. М.,
магістрант спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МОЛОДЬ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ СУБ'ЄКТ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Молодь, як важливий чинник, умова і засіб соціальних змін та інноваційна сила завжди була цікава багатьом дослідникам. На актуальність проблеми державної молодіжної політики в Україні вказують численні теоретичні дослідження і узагальнення як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема праці О. Абашиної, В. Авер'янова, Ю. Галабурди, Н. Дембицької, Г. Коваль, О. Корнієвського, Н. Метьолкіної, Р. Сторожук, І. Парубчака, М. Перепелиці, М. Смолія, С. Толстоухової, М. Туленкова, В. Ярошенко та ін.

Різні параметри якості нинішньої молоді сьогодні багато в чому визначають контури трудового потенціалу – економічно активного населення завтра: його демографічні, медико-біологічні характеристики

ки, міру соціалізованості, рівень освіти, професійної підготовки, політичної і цивільної зрілості.

Слід зазначити, що роль молоді змінюється в періоди соціальних потрясінь. Перехідність, маргіальність, відсутність глибокої життєвої вкоріненості молоді спонукає її до пошукової активності, часто до внутрішніх конфліктів між життєвими цінностями і стилем життя. У підсумку – схильність до афективного, незваженого сприйняття дійсності, сприйнятливості до екстремізму, радикалізму в думках і в поведінці. Дуже характерним для молоді є вибір об'єктів наслідування, які не вписуються у звичне культурне тіло (молодіжна субкультура).

У нових суспільних умовах сучасної України ключове значення відводиться проблемі становлення молодого покоління в процесі його включення в економічні, політичні, соціальні, духовні трансформаційні процеси. Від масштабності, глибини й строків здійснення цих процесів залежить у цілому успіх реформування українського суспільства. А від позиції молоді в суспільно-політичному житті, її впевненості в завтрашньому дні й активності, буде залежати темп просування України по шляху європейських перетворень. Саме молоді люди повинні бути готові до протистояння політичних маніпуляцій і екстремістським викликам.

Молодь – це головна інноваційна сила, що несе в собі величезний культурний, соціально-економічний, суспільно-політичний потенціал, який у процесі соціалізації й раціональному використанні наявного потенціалу буде сприяти різнобічному розвитку регіону й підвищенню його конкурентоспроможності.

В Україні відбуваються глибокі процеси суспільної трансформації, які суттєво впливають на рівень участі молоді у формуванні і реалізації регіональної та державної молодіжної політики. Зростає тенденція індивідуалізації молоді, проявом якої є небажання молоді здійснювати спільну соціальну діяльність, надалі поширюються «споживацькі» життєві настанови молодого покоління, в першу чергу, внаслідок розвитку величезної «молодіжної індустрії» (розваги, матеріальне споживання, мода та інше), що значно «відволікає» увагу молоді від суспільного життя, проблем державотворення тощо.

Складне становище молоді пояснюється рядом причин. Основні з них пов'язані з проблемами «життєвого старту»: з рівнем матеріального забезпечення і соціальної захищеності; з можливістю здобуття освіти; початком трудової діяльності; утворенням і забезпеченням сім'ї; професійним зростанням; кар'єрою тощо. Середня заробітна платня молодих людей є майже вдвічі нижчою, ніж середня в Україні. Дуже низькою є й стипендія студентів. Нинішня система освіти прак-

тично не гарантує свободу вибору і можливість соціального авансування молодих людей. Нині розподіл молоді у системі освіти є жорстко соціально детермінований. А перехід до платної освіти ще жорсткіше визначає цей процес.

Недостатня матеріальна забезпеченість, відсутність житла, вимушене використання матеріальної допомоги батьків нерідко формують у деякої частини молодих людей соціальний інфантилізм. Праця перестає займати найважливіше місце у структурі життєвих цінностей молоді, посилюються споживацькі настрої. Разом з цим, у виробничій сфері загострюється проблема безробіття. У віковій категорії до 18 років і 18 – 24 роки воно є у декілька разів вищим, ніж в інших вікових групах. Негативно впливає на становлення особистості і невідпо-відність отриманої освіти змісту роботи, яку суспільство може надати сьогодні молодій людині. Це призводить до падіння престижу багатьох важливих для суспільства професій, до знецінення освіти.

Негативізм частини молоді є тимчасовим явищем, характерним для перехідного періоду в Україні. Суспільство повинно намагатися не допускати девальвації основних життєвих понять, плекати у молодіжному середовищі такі вічні цінності, як сумлінна творча праця, колективізм, демократія, свобода, справедливість.

Таким чином, молодь – це важливий суб'єкт соціальних змін, величезна інноваційна сила. У силу вікових і соціально-психологічних особливостей молодь тяжіє до нових видів діяльності, порівняно легко опановує складні професії. Молодь має значний рівень мобільності, інтелектуальної активності й здоров'я, що вигідно відрізняють її від інших груп населення.

Отже, характеризуючи молодь як специфічний суб'єкт регіональної політики, слід зазначити, що її важливою особливістю щодо участі у формуванні і реалізації регіональної політики є те, що така участь відбувається у послідовності: спочатку сфера творення власне молоді особистості, потім сфера участі молоді особистості у житті спільності, і нарешті сфера участі у суспільному житті. Участь молоді у формуванні і реалізації регіональної політики характеризується певними особливостями, що зумовлені потребою запровадження спадкоємності поколінь, яку можна визначити як суть процесу діалогу поколінь та їх творчої взаємодії.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА міжнародної науково-практичної конференції «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України»	1
--	----------

ТЕЗИ міжнародної науково-практичної конференції «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України»	12
--	-----------

СЕКЦІЯ.

Соціально-педагогічні особливості формування громадянської активності молоді

Файчук О. Л., Лізаковська С. Волонтерство як форма громадянської активності молоді	15
Цветков М. Громадянська активність як запорука подолання та запобігання сімейному насильству в Ізраїлі	17
Біла О. О., Рошкан Р. С. Етнотолерантне виховання сучасних молодших школярів (проектний підхід)	19
Архіпова А. Є. Демократизація управлінського аспекту в ЗСО як чинник формування громадянської активності учнівської молоді	21
Зарванський Ю. А. Волонтерська діяльність молоді як чинник її соціальної активності	24
Сургова С. Ю. Громадянська активність студентської молоді як основа формування громадянського суспільства	26
Малиновська Н. Л. Розвиток громадянської активності молоді через освітній процес	29
Волчо В. М. Розвиток патріотичної активності учнівської молоді (на прикладі Миколаївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №16)	31

Чубук Р. В. Соціальні зміни в молодіжному середовищі	34
Шкріб В. О. Формування громадянської активності учнів засобами волонтерської діяльності	37
Попова Т. С. Національна рада дітей та молоді як інструмент сприяння розбудові громадянського суспільства в Україні	40
Сай Д. В. Етичні особливості використання соціальних мереж соціальними працівниками	43
Костєва Т. Б. Розвиток соціально активної, патріотичної молоді як громадянське самовизначення європейської особистості.....	46
Комарова Н. В. Вплив активної молоді на політику підтримки душевнохворих в суспільстві Ізраїлю	48
Мєдведєва А. В. Соціальна робота з неповнолітніми правопорушниками як необхідна умова розвитку громадянського суспільства	50
Січинська І. М. Особливості виховання громадянської активності студентської молоді.....	52
Гордієнко К. Патріотично активна молодь як рушійна сила соціального розвитку України.....	54
Мурза Ю. А. Роль сім'ї у формуванні громадянської активності молоді	56
Бризгун Д. І. Соціальна адаптація засуджених жінок як чинник соціальної безпеки.....	58
Ромашевський О. А. Громадянська активність студентської молоді як елемент корпоративної культури ЗВО.....	60
Федчишина Ю. В. Залучення молоді з особливими потребами до розвитку громадянського суспільства	63
Зайцева О. О. Гра як засіб зниження агресивності у важковиховуваних молодших підлітків	64
Пілієва В. Р. Соціально-психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб до умов регіонального ринку праці як фактор соціальної безпеки	66
Біла Ю. С. Меценатство як прояв громадської активності в сучасному українському суспільстві	67

Сивасєва М. Комунікативна культура студентської молоді як потреба сучасного європейського суспільства.....	69
Дорошенко О. В. Соціальна активність студентів як основа громадянського суспільства	72
Скорик Я. В. Профілактика соціального сирітства як чинник соціальної безпеки України	74
Партенадзе О. В. Подолання дезадаптації студентів.....	77

СЕКЦІЯ.

Політична активність молоді як чинник соціальної безпеки держави

Нонік В. В. Актуалізація формування антикорупційної суспільної свідомості	79
Палагнюк Ю. В. Роль платформи громадянського суспільства для політичної активності молоді в умовах імплементації угоди про асоціацію між Україною та ЄС.....	81
Ярошенко В. М. Роль студентського самоврядування у становленні інституту демократичної громадянськості в Україні	83
Соловійова А. С. Можливості активізації громадянського суспільства в контексті зміцнення соціальної безпеки держави.....	86
Лушагіна Т. В. Петрова Т. М. Сучасні виклики та загрози інформаційній безпеці України	89
Орленко М. В. Соціально-політична активність молоді в період сучасних трансформацій в Україні.....	91
Шкірчак С. І. Політична участь молоді в сучасній Україні: між готовністю до революції та пасивністю на виборах.....	93
Конопляник Д. О. Діяльність політичних партій у сфері залучення молоді до політики за допомогою соціальної мережі «Facebook»	94
Радзіховська О. А. Залучення осіб зі статусом ВПО до системи державного та громадського управління	97
Журавські С. М. Молодь як специфічний суб'єкт регіональної політики.....	99

Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Д. Кардаш*.
Друк, фальцювально-палітурні роботи *С. Волинець*.

Підп. до друку 31.05.2019.
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 6,04. Обл.-вид. арк. 5,37.
Тираж 50 пр. Зам. № 5767.

Видавець та виготівник: ЧНУ ім. Петра Могили
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2019:
СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

XIII Міжнародна наукова конференція

Міжнародна науково-практична конференція
«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: 8 (0512) 50–03–32,
8 (0512) 76–55–81,
8 (0512) 76–55–99,
факс: 50–00–69, 50–03–33,
E-mail: avi@chmnu.edu.ua, rector@chmnu.edu.ua

